੬-ਛਠਾ ਤੀਸਰਾ ਤਿਲ ਜਿਸਕੋ ਤ੍ਰਿਬਨੇਤ੍ਰ ਬੀ ਸਿਆਮਸੇਤ ਬਗੈਰਾਭੀ ਕੇਹਤੇਹੈਂ ਦੋਦਲਕਾ ਸੁਰਤ ਯਾਨੀ ਪਰਮ ਆਤਮਾ ਕਾ ਬਾਸਾ। ਸ਼ੁਰੂਮੇ ਇਸ ਜਗਾ ਸੇ ਸੁਰਤਕੋ ਸਮੇਟਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਕੇ ਸਾਥ ਅੰਤਾ ਕਰਨ ਕੀ ਡੋਰੀ ਲਗੀ ਹੁਈ ਹੈ। ਔਰ ਅੰਤਾਕਰਣੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਦਸੋਂ ਇਦ੍ਰੀਓਂ ਬਗੈਰਾ ਕੀ। ਇਨ ਤੀਨੋਂ ਅਸ ਥਾਨੋ ਯਾਨੀ ਹਿਰਦਾ ਕਵਲ ਕੰਠ ਚੱਕ੍ਰ ਔਰ ਤੀ ਸਰੇ ਤਿਲਕੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਲਕੂਤ ਕੇਹਤੇ ਹੈਂ ਯਹਾਂ ਪਰ ਸਿਫਲੀ ਅਸਥਾਨਕੀ ਹਦ ਹੈ॥

੭--ਸਹੰਸਦਲ ਕਵਲ ਸੇਤ ਸਿਆਮ ਆਠ ਦਲਕਾ ਜੋਤ ਨਰੰਜਨ ਕਾ ਬਾਸਾ। ਯਹਾਂ ਸੇ ਦੋ ਅਵਾਜ ਅਸਮਾਨੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈਂ। ਵਾ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਪਕੜ ਕਰ ਸੁਰਤ ਊਪਰਕੋ ਚੜਤੀ ਹੈ॥

੮--ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਚਾਰ ਦਲ ਕਾ ਕਵਲ ਓਮ ਕਾ ਵਾਸਾ ਯੇਹ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਸੰਤੋਂ ਕੀ ਹੈ ਜੋਗੇਸ੍ਵਰੋਂ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸਕੋ ਹੰਸਮੁਖੀ ਬੀ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ

ਇਨ ਦੋਨੋਂ ਕਵਲੋਂ ਕੋ ਯਾਨੇ ਸਹੰਸਦਲ ਕਵਲ ਵਾ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਬਰੂਤ ਵਾ ਲਾਹੂਤ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ॥

੯-ਸੁੰਨ ਯਾਨੇ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਏਕ ਦਲ ਕਾ ਕਵਲ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਵਾਸਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਕੋ ਹਾਹੂਤ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਯਹਾਂ ਉਲਵੀ ਅਸਥਾਨ ਖਤਮ ਹੂਏ ॥

੧੦-ਮਹਾਂਸੁੰਨ ਮੈਦਾਨ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਵਾ ਪਾਂਚ ਅਸਥਾਨ ਗੁਪਤ ਹੈਂ ॥

੧੧-ਭਵਰਗੁਫਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸਕੋ ਹੂਤਲ ਹੂਤ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਸੋਹੰਗ ਪੁਰਸ਼ ਕਾ ਵਾਸਾ ਯੇਹ ਸੋਹੰਗ ਸੁਆਸਾਂ ਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਯੇਹ ਦੋ ਅਸ ਥਾਨ ਯਾਨੀ ਮਹਾਂਸੁੰਨ ਵਾ ਭਵਰਗੁਫਾ ਦਿਆਲ ਦੇਸ ਕੀ ਹੱਦ ਮੈ ਹੈਂ ॥

੧੨-ਸਤਲੋਕ ਕੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਇਸ ਕੋ ਹੂਤ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ ਸਤ ਪੁਰਸ਼ ਕਾ ਵਾਸਾ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੫--ਦਲ ਕਿਸਕੋ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ?

ਉਤ੍ਰ--ਬ੍ਰਿਤੀਓਂ ਵਾ ਧਾਰੋਂ ਕੋ ਯਾਨੇ ਪਿੰਡੀ

ਅਸਥਾਨ ਕੇ ਦਲ ਕੋ ਬਿਰਤੀਆਂ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਬ੍ਰਹਮੰਡੀ ਅਸਥਾਨੋਂ ਕੇ ਦਲੋਂ ਕੋ ਧਾਰੇਂ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੬--ਜਬਕੇ ਯੇਹ ਅਸਥਾਨ ਸਭ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇ ਹੈਂ ਉਨਕਾ ਸਨਬੰਧ ਯਾਨੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਸੇ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਕਾ ਹੈ?

ਉਤ੍ਰ--ਸਰੀਰ ਤੀਨ ਤਰਾਂ ਕਾ ਹੈ ਅਸਥੂਲ ਤੇ ਸੂਖਮ ਤੇ ਕਾਰਨ। ਅਸਥੂਲ ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤਾ ਹੈ। ਯੇਹ ਸੁਰਤ ਯਾ ਆਤਮ ਕਾ ਏਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਖੋਲ ਵਾ ਔਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਇਸਕਾ ਸਨਬੰਧ ਸਿਰਫ ਜਾਗਰਤ ਅਵਸਥਾ ਸੇ ਹੈ ਇਸਕੇ ਸਭ ਦੁਖ ਸੁਖ ਵਗੈਰਾ ਜਾਗਰਤ ਮੇ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤੇ ਹੈਂ। ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਕਾ ਸਨ ਬੰਧ ਸਿਰਫ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਸੇ ਹੈ ਕਾਰਣ ਕਾ ਸਖੋਪਤ ਸੇ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਤੀਨ ਗਿਲਾਫ ਸੁਰਤ ਕੇ ਊਪਰ ਚੜ੍ਹੇ ਹੂਏ ਹੈਂ ਯਾ ਯੇਹ ਸਮਝ ਨਾ ਚਾਹੀਏ ਸੁਰਤ ਏਕ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਨਗਿਣਤ ਧਾਰੋਂ ਵਾਲੀ ਹੈ ਵੋ ਧਾਰੇਂ ਪੇਹਲੇ

ਨਿਰਮਲ ਨੂਰ ਥੀਂ ਦਰਜੇ ਬਦਰਜੇ ਮਲੌਨੀ ਹੂਈ ਔਰ ਜੈਸੇ ਜੈਸੇ ਮਲੌਨੀ ਹੋਤੀ ਗਈ। ਵੈਸੇ ਵੈਸੇ ਅਕਾਰ ਬਨਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੂਆ ਵੇ ਧਾਰੇ ਦਰਜੇ ਬਦਰਜੇ ਅਸਥੂਲ ਹੋਤੀ ਗਈਂ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੭--ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੇ ਸਮਝਾਈਏ ?

ਉਤ੍ਰ--ਸੁਰਤ ਯਾਨੀ ਰੂਹ ਕੀ ਬਰਾਬਰ ਸੂਖਮ ਯਾ ਉਸਕੀ ਤਾਕਤ ਵਾ ਬਡਾਈ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਮਝ ਮੇ ਆਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਨੀ ਕਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਪਾਨੀ ਪਹਿਲੇ ਅਤੀ ਸੂਖਮ ਵਾ ਅਰੂਪ ਥਾ ਫਿਰ ਗੈਸ ਰੂਪ ਹੂਆ ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਔ ਭਾਫ ਬਨਾ ਔਰ ਫਿਰ ਮੇਂਹ ਕੇ ਸਬੱਬ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਆਕਰ ਅਸਥੂਲ ਰੂਪ ਹੋਗਿਆ। ਬਾਜ਼ੀ ਜਗਾ ਕੀਚੜ ਮੈ ਮਿਲਕਰ ਅਤੀ ਅਸਥੂਲ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਔਰ ਬਾਜ਼ੀ ਜਗਾ ਸਰਦੀ ਕੇ ਸਬੱਬ ਬਰਫ ਰੂਪ ਬਨਕਰ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਹਰਕਤ ਬੇ ਜਾਨ ਹੋਗਿਆ ਔਰ ਆਮ ਯੇਹ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ

ਬਰਫ ਸੇ ਬਾਦਲ ਤਕ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਤਾਕਤੇਂ ਹਾ ਸਲ ਕਰਕੇ ਕਭੀ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਔਰ ਕਭੀ ਅਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੋਜਾਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਬ ਗੈਸੋਂ ਯਾ ਉਸ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਰੀਕ ਹੋਜਾਤਾ ਹੈ। ਅਤੀ ਕਰਕੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋਕਰ ਊਚੇ ਦੇਸ ਮੈਂ ਜਾ ਸਮਾ ਤਾ ਹੈ। ਇਸੀਤਰਾਂ ਸੁਰਤ ਕਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮਲੌਨੀ ਹੋਤੇ ਹੋਤੇ ਵਾ ਖੋਲ ਚੜ੍ਹਤੇ ਚੜ੍ਹ ਤੇ ਉਨ ਖੋਲੋਂ ਕਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਜਿਤਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਲੌਨੀ ਹੋਤੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ਰੂਹ ਕੀ ਤਾਕਤ ਉਨ ਮਲੌਨੀਓਂ ਸੇ ਛਿਪ ਤੀ ਵਾ ਸਮਾਤੀ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਜਬ ਸੁਰਤ ਇਨ ਮਲੌਨੀਓਂ ਕੇ ਖੋਲੇਂ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਤੋੜ ਕਰ ਸ਼ਬਦ ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਬਕ ਜੁੜੇਗੀ ਤੋ ਉਸਮੇ ਮਾਨਿੰਦ ਉਸ ਅਗਨੀ ਕੇ ਜਿਸਕੇ ਊਪਰ ਸੇ ਰਾਖ ਹਟਾ ਈ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਤਾਕਤ ਪੈਦਾ ਹੋਗੀ ਜਿਸ ਕੇ ਸਬੱਬ ਜੜ੍ਹ ਚੇਤਨ ਕੀ ਗਾਂਠ ਖੋਲ ਕਰ ਵਾ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡਕੋ ਫੋੜਕਰ ਸਤਲੋਕਮੈ ਪਹੁੰਚੇਗੀ ਉਸ ਵਕਤ ਆਵਾਗਵਨ ਸੇ ਸਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਗਾ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੮--ਯੇਹ ਚੇਤਨ ਕੀ ਗਾਂਠ ਕਿਸ ਕੋ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ?

ਉਤ੍ਰ--ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਾ ਸਭ ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥ ਵਾ ਭੋਗ ਵਗੈਰਾ ਜੜ ਹੈਂ । ਸੁਰਤ ਰੂਹ ਚੇਤਨ ਹੈ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੇ ਅਸਥਾਨ ਮੇ ਇਨ ਕੀ ਮਲੌਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ । ਉਸੀ ਅਸਥਾਨ ਤਕ ਮਾਇਆ ਕਾ ਅਸਰ ਹੈ ਉਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੁਰਤ ਕੋ ਉਸੀ ਜਗਾ ਜੜ ਚੇਤਨ ਕੀ ਗਾਂਠ ਸ਼ੁਰੂ ਮੇਂ ਬੰਧੀ ਹੈ । ਜਿਨ ਅਸਥਾਨੋਂ ਮੇ ਹੋਕਰ ਵੋਹ ਨੀਚੇ ਉਤ੍ਰੀ ਹੈ ਉਨਹੀ ਅਸਥਾਨੋ ਮੇ ਦਰ ਜੇ ਬਦਰਜੇ ਅਭਿਆਸ ਕੀ ਮੱਦਤ ਸੇ ਊਪਰ ਕੀ ਤਰਫ ਖੀਂਚ ਕਰ ਲੇਜਾਨੇ ਸੇ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਮੇ ਜੜ ਚੇਤਨ ਕੀ ਗਾਂਠ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ । ਯਾਨੀ ਮਾਇਆ ਕੇ ਅੰਗ ਉਸੀ ਜਗਾ ਯਾ ਉਸਕੇ ਨੀਚੇ ਰੈਹ ਜਾਵੇਂਗੇ। ਇਸ ਸੇ ਆਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਤੇ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੯--ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਕਾ ਹਮਾਰੇ ਸਰੀਰ ਸੇ ਸਨਬੰਧ ਵਾ ਉਸਮੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ

ਕਿਸਤਰਾਂ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ?

ਉਤ੍ਰ--ਜੋਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਕੇ ਅਸਥਾਨ ਨਿਹਾਇਤ ਬੜੇ ਹੈਂ ਔਰ ਬਹੁਤ ਦੂਰੀ ਪਰ ਹੈਂ ਫੇਰ ਭੀ ਮਿਸਲ ਬਿਜਲੀ ਕੀ ਤਾਰ ਕੇ ਉਨਕੀ ਡੋਰੀ ਹਮਾਰੇ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਲਗੀ ਹੁਈ ਹੈ। ਜਬ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਜੋਗ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੇ ਰੂਹ ਸਾਰੀ ਦੇਹ ਸੇ ਸਿਮਟਕਰ ਊਪਰਕੇ ਅਸਥਾਨੋਂ ਮੇ ਚੜ੍ਹਜਾਵੇਗੀ ਔਰ ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਤੋ ਉਨ ਅਸਲੀ ਅਸਥਾਨੋਂ ਕੀ ਸੈਰ ਕਰਤੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਮਾਰੇ ਅੰਤਰ ਮੈ ਜੋ ਅਸਥਾਨ ਹੈਂ ਉਨਕੀ ਡੋਰੀ ਬਾਹਰ ਕੇ ਅਸਥਾਨੋਂ ਸੇ ਲਗੀ ਹੁਈ ਹੈ। ਜੋ ਧਾਰੇਂ ਆਤੀ ਜਾਤੀ ਹੈਂ ਵੋ ਮੁਆਫਕ ਦੂਰਬੀਨ ਕੇ ਹੈਂ ਜਿਸਕੇ ਸਬੱਬ ਹਮ ਉਨਦੂਰ ਦਰਾਜ਼ ਅਸਥਾਨੋਂ ਕੋਦੇਖ ਸਕਤੇ ਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਆਂਖ ਕੇ ਅਸਥਾਨ ਸੇ ਕੁਲ ਬਾਹਰ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਸਲ ਸੂਰਜ ਵਾ ਚਾਂਦ ਵਾ ਸਤਾਰੇ ਵਗੈਰਾ ਕੇ ~ ਬਹੁਤ ਬੜੇ ਬੜੇਹੈਂ ਕਿਰਨੋਂ ਕੀ ਡੋਰੀਆਂ ਲਗੀ ਹੁਈ ਹੈਂ ਜਿਨਕੇ ਸਬੱਬ

ਹਮ ਉਨ ਅਸਥਾਨੋਂ ਕੋ ਦੇਖਤੇ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੦--ਮਾਲਕ ਕੋ ਸਰਬ ਬਿਆਪਕ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਉਸਕੇ ਰਹਿਣੇ ਕਾ ਖਾਸ ਅਸਥਾਨ ਕਿਸਤਰਾਂ ਹੋਸਕਤਾ ਹੈ ?

ਉਤ੍ਰ--ਮਾਲਕ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਬੀ ਹੈ। ਵਾ ਖਾਸ ਅਸਥਾਨ ਮੈਂ ਭੀ ਹੈ ਯਾਨੀ ਓਸਕੇ ਬਸੇਸ ਔਰ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਕਾ ਭੇਦ ਹੈ ॥ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ॥ ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਏਕ ਦੇਸੀ ਭੀ ਹੈ ਵਾ ਅਪਨੇ ਮੰਡਲ ਮੈਂ ਸਰਬ ਦੇਸੀ ਭੀ ਹੈ ਯਾਨੀ ਉਸਕੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਓਸ ਮੰਡਲ ਮੇ ਸਭ ਜਗਾ ਮੌਜੂਦਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੧--ਸੁਰਤ ਯਾਨੀ ਰੂਹ ਕੋ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਊਪਰ ਚੜ੍ਹਾਨੇ ਸੇ ਕਿਆ ਫਾਇਦਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ?

ਉਤ੍ਰ--ਪ੍ਰਥਮ ਤੋ ਸੁਰਤ ਮੇ ਉਨ ਅਸਥਾਨੋਂ ਸੇ ਅਛੇ ਅਸਰ ਪੈਦਾ ਹੋਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਦੂਸਰੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸੁਰਤ ਸਰੀਰ ਕੋ ਛਡੇਗੀ ਫੌਰਨ ਉਨ ਅਸਥਾਨੋਂ ਮੇ ਪਹੁੰਚੇਗੀ। ਔਰ ਮਾਫਕ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਕੇ ਜਹਾਂ ਵੋਹ ਪਹੁੰਚੇ ਬਹੁਤ ਮੁਦਤ

ਤਕ ਵਾ ਬਹੁਤ ਠੈਹਰਾਓ ਵਾ ਅਨੰਦ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗੀ। ਔਰ ਕਾਮ ਆਦਕ ਬਿਕਾਰ ਕੇ ਬਸ ਮੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਜਬ ਸਤਲੋਕ ਮੈ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗੀ ਤਬ ਮਾਇਆ ਕੇ ਘੇਰ ਸੇ ਨਿਕਲ ਜਾ ਵੇਗੀ। ਆਵਾਗਵਣ ਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਛੂਟ ਜਾਵੇ ਗੀ ਔਰ ਅਮਰ ਅਜਰ ਹੋਜਾਵੇਗੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਵਾ ਆਨੰਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਜਾਵੇਗਾ। ਔਰ ਦੇਹੋਂ ਕੇ ਸਨਬੰਧੀ ਦੁਖ ਸੁਖਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬਚਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੨--ਕਿਆ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰ ਕੇ ਅਸਥਾਨ ਬਹੁਤ ਸੁਧ ਠੈਹਰਾਓ ਅਰ ਸੁਖ ਦਾਇਕ ਹੈਂ॥

ਉਤ੍ਰ--ਜਿਤਨੀ ਜਹਾਂ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜ਼ਿ ਆਦਾ ਹੈ ਵਹਾਂ ਉਤਨਾਂ ਹੀ ਬਸ਼ੇਖ ਆਨੰਦ ਵਾ ਹਛੇ ਸਾਮਾਨ ਔਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਰਸੇ ਤਕ ਠਹਿ ਰਾਓ ਹੋਤਾ ਹੈ ਔਰ ਜਹਾਂ ਮਾਇਆ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵੋ ਅਸਥਾਨ ਭੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਔਰ ਵਹਾਂ ਕਾ ਆਨੰਦ ਭੀ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੩--ਅਭਿਆਸ ਕਰਨੇ ਸੇ ਕਾਮ ਆਦਕ ਵਿਕਾਰ ਕਿਸਤਰਾਂ ਵੱਸ ਮੇ ਆ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਉਤ੍ਰ--ਅਸਲ ਜੜ੍ਹ ਇਨ ਵਿਕਾਰੋਂ ਕੀ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਮੇ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਂ ਸੂਖਮ ਤੌਰ ਸੇ ਵਾ ਪਿੰਡ ਮੇਂ ਇਨਕਾ ਜ਼ਹੂਰ ਸੂਖਮ ਵਾ ਅਸਥੂਲ ਤੌਰ ਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਅਭਿਆਸ ਕਰਨੇ ਸੇ ਜੈਸੇ ਸੁਰਤ ਊਚੇ ਅਸਥਾਨ ਮੇ ਪਹੁੰਚਤੀ ਜਾਤੀਹੈ ਐਸੇ ਹੀ ਤਾਕਤ ਇਨ ਵਿਕਾਰੋਂ ਕੀ ਘਟਤੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ਔਰ ਜਬ ਸੁਰਤ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਕੇ ਪਾਰ ਪਹੁੰਚੇਗੀ ਤਬ ਇਨ ਬਿਕਾਰੋਂ ਕੇ ਅਸਰ ਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਲੈਹਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੪--ਜੋ ਅਭਿਆਸੀ ਕਾਮ ਆਦਕ ਵਿਕਾਰੋਂ ਕੋ ਵੱਸ ਮੇਂ ਕਰ ਲੇਤੇ ਹੈਂ ਉਨਕੀ ਕਿਆ ਪਹਿਚਾਨ ਹੈ ?

ਉਤ੍ਰ--ਜਬ ਕਿਸੀ ਕੀ ਸੁਰਤ ਪਿੰਡ ਸੇ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਮੇ ਵਾ ਉਸਕੇ ਊਪਰ ਦਿਆਲ ਦੇਸ ਮੇ

ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚਨੇ ਲਗੀ ਤੋ ਕੁਛ ਵਿ ਕਾਰ ਉਸਕੇ ਦੂਰ ਹੋਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਉਸਕੋ ਤਾਕਤ ਹੋਜਾਤੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਜਿਸ ਅੰਗ ਮੇਂ ਜਿਸ ਵਕਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝੇ ਵਰਤਾਵ ਕਰੇ ਚਾਹੇ ਨਾ ਕਰੇ। ਮਗਰ ਐਸੇ ਸ਼ਖਸ ਕੀ ਪੈਹ ਚਾਨ ਸਿਵਾ ਅਭਿਆਸੀ ਕੇ ਦੂਸਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤਾ ਅਲਬੱਤਾ ਕੋਈ ਦਿਨ ਸੰਗ ਕਰਨੇ ਸੇ ਥੋੜਾ ਸਾ ਹਾਲ ਮਾਲੂਮ ਹੋਸਕਤਾ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੫--ਅਭਿਆਸ ਨਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਸੁਰਤ ਕਹਾਂ ਜਾਤੀ ਹੈ॥

ਉਤ੍ਰ--ਜੋ ਅਭਿਆਸੀ ਨਹੀ ਹੈਂ ਉਨਕੀ ਸੁਰਤ ਆਵਾਗਵਨਮੇਂ ਰੈਹਕਰ ਚੌਰਾਸੀ ਭੁਗਤ ਤੀ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਉਨਕੀ ਰੂਹ ਪਿੰਡਸੇ ਨਿਕਲਤੇ ਹੀ ਪੈਹਲੇ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਤੇ ਪਹੁੰਚਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਾ ਦੇਹ ਕੀ ਸੁਧ ਭੂਲ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਮੁਆਫਕ ਅਪਨੀ ਜ਼ਬਰ ਦਸਤ ਭਾਵਨਾ ਯਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਆਸ਼ਾ ਕੇ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਸਰੇ ਸਰੀਰ ਮੈਂ ਭੇਜੀ ਜਾਤੀ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੬--ਆਵਾਗੌਣ ਕਿਸਕੋ ਕੇਹਤੇਹੈਂ?

ਉਤ੍ਰ--ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਮੈਂ ਅਨਗਿਨਤ ਕਿਸਮ ਔਰ ਹਰਏਕ ਕਿਸਮ ਮੇਂ ਅਨਗਿਣਤ ਜੋਨ ਜਿਸਮੇਂ ਕੁਲ ਮਨੁਖ ਵਾ ਜਾਨਵਰ ਚਰਿੰਦ ਪਰਿੰਦ ਕੀੜੇ ਮਕੌੜੇ ਦਰਖਤ ਵਾ ਝਾੜ ਪਹਾੜ ਪੱਥਰ ਆਦਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈਂ। ਹਰਏਕ ਜੀਵ ਕੋ ਮੁਆਫਕ ਅਪਣੇ ਕਰਮ ਕੇ ਚੌਰਾਸੀ ਭੋਗਣੀ ਪੜਤੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸਮੇਂ ਯੇ ਅੱਛੇ ਅਭਿਆਸ ਆਦਿਕ ਕਰਮ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਚੌਰਾਸੀ ਕੇ ਘੇਰੇ ਸੇ ਨਿਕਲ ਸਕਤਾ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੭--ਕਰਮ ਕਿਸਕੋ ਕੇਹਤੇ ਹੈਂ ?

ਉਤ੍ਰ--ਕਿਸੀ ਕਾਮ ਕੇ ਕਰਨੇ ਕੋ ਕਰਮ ਕੇਹਤੇ ਹੈਂ। ਨਿਹਕਾਮ ਕਰਮ ਕੋ ਅਥਵਾ ਵੋ ਕਾਮ ਜੋ ਸਿਰਫ ਮਾਲਕਸੇ ਮਿਲਨੇ ਕੇ ਨਮਿੱਤ ਕੀਆ ਜਾਵੇ ਸਤ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਮਾਨਾ ਹੈ। ਨਖੇਧ ਕਰਮ ਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਗ ਵਾ ਸਕਾਮ ਕਾ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਮਤ-

ਲਬ ਕੇ ਲੀਏ ਕਰੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਜਹਾਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕੇ ਤਿਆਗ ਕਹਾ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਯੇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਰਮ ਯਾ ਬਚਨਸੇ ਕਿ ਜੋ ਬਗੈਰ ਆਪਣੇ ਮਤਲਬ ਕੇ ਕੀਆ ਜਾਵੇ ਵਾ ਉਸਸੇ ਜਾਨ ਦਾਰ ਕੋ ਅਰਾਮ ਪਹੁੰਚੇ ਉਨਕਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇ ਵੋਹ ਸਭ ਕਰਮ ਹੈਂ। ਵਾ ਜਿਸ ਕਰਮ ਸੇ ਯਾ ਬਚਨ ਸੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਮਤਲਬ ਯਾ ਕਿਸੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਕੀਆ ਜਾਵੇ ਔਰ ਜਿਸ ਸੇ ਦੂਸਰਿਓਂ ਕੋ ਨੁਕਸਾਨ ਵਾ ਤਕਲੀਫ ਪਹੁੰਚਤੀ ਹੋ ਵਹੁ ਪਾਪ ਮੈਂ ਦਾਖਲ ਹੈ। ਗਰਜ਼ ਯੇ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਬਾਤ ਕੋ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਪਸਿੰਦ ਨਾ ਕਰੇ ਉਸੇ ਦੂਸਰੇ ਕੇ ਊਪਰ ਬੀ ਪਸਿੰਦ ਨਾ ਕਰੇ ਯਾ ਜਿਸਤ੍ਰਾਂ ਵੋਚਾਹਤਾ ਹੈ ਔਰ ਉਸਸੇ ਬ੍ਰਤਾਵ ਕਰੇ ਵੈਸੇ ਹੀ ਵੋ ਔਰ ਸੇ ਬਰਤਾਵ ਕਰੇ। ਦੂਸਰੀ ਤਰਾਂ ਕਰਮ ਕੀ ਯੇ ਤਾਰੀਫ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਮ ਸੇ ਦਿਨ ਦਿਨ ਮਾਲਕ ਕੇ ਚਰਨੋ ਕੀ ਨਜੀਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਯਾਨੇ ਸਤਗੁਰ ਸੇਵਾ ਵਾ ਸਤਸੰਗ

ਹੋ ਵੈ ਸਬ ਸੇ ਹੱਛਾ ਔਰ ਜਿਸਸੇ ਦੂਰ ਹੀ ਯਾਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਮਹੱਬਤ ਔਰ ਚਾਹ ਵੇ ਨਿਹਾਇਤ ਬੁਰਾ ਕਰਮ ਹੈ ਔਰ ਬੀ ਜਿਸ ਕਰਮ ਕੇ ਕਰਤੇ ਵਕਤ ਯਾ ਉਸ ਕੇ ਫਲ ਭੋਗਣੇ ਕੇ ਵਕਤ ਕਿਸੀ ਜੀਵ ਕੋ ਸੁਖ ਮਿਲੇ ਵੋ ਹਛਾ ਕਰਮ ਹੈ ਔਰ ਜੋ ਦੁਖ ਮਿਲੇ ਵੋ ਬੁਰਾ ਕਰਮ ਹੈ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੮--ਜੀਵ ਰਖਿਆ ਖਾਸ ਕਰ ਗਊ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸਕਾ ਆਜ ਕਲ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਹੋਰਹਾ ਹੈ ਸੰਤ ਮਤ ਮੈਂ ਕੈਸਾ ਕਰਮ ਸਮਝਾ ਗਿਆ ਹੈ ॥

ਉਤ੍ਰ--ਸੰਤ ਮਤ ਦਇਆ ਕਾ ਹੈ ਔਰ ਜੈਸਾ ਕਿ ਯੇ ਨਿਹਾਇਤ ਬੜੇ ਦਰਜੇ ਕੀ ਦਇਆ ਕਾ ਇਸਮੇਂ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਜੀਵ ਰਖਿਆ ਆਦਿਕ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਸਮਝੇ ਗਏ ਹੈਂ ਪਰ ਛੋਟੇ ਦਰਜੇ ਕੇ ਔਰ ਉਸਕੇ ਕਰਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸੇਠ ਵਾ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵਾ ਰਾਜੇ ਆਦਿਕ ਜਿਆਦਾ ਠੀਕ ਹੈਂ। ਸੰਤ ਮਤ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਅਥਵਾ ਫਕੀ-ਰੀ ਕਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸਮੇ ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ

ਬਡੇ ਦਰਜੇ ਕੀ ਦਇਆ ਕਾ ਬਰਤਾਵ ਹੈ ਯਾਨੀ ਅਪਨਾ ਵਾ ਦੂਸਰੇ ਅਧਕਾਰੀ ਜੀਵ ਕਾ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਕਮਾਈ ਸੇ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਔਰ ਮਾਲਕ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਪੌਚਾਨਾ। ਔਰ ਇਸ ਬਡੇ ਦਰਜੇ ਕੀ ਦਇਆ ਮੇਂ ਜੀਵ ਰ-ਖਿਆ ਆਦਿਕ ਛੋਟੇ ਦਰਜੇ ਕੀ ਦਇਆ ਆਪ ਸੇ ਆਪ ਆਜਾਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਕਿਸੀ ਖਾਸ ਜਾਨ ਦਾਰਕੀ ਖੁਸੂਸਯਤ ਨਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੈਸੇ ਦਰਜੇ ਜੀਵੋਂ ਕੇ ਰਚਨਾ ਮੈਂ ਹੈਂ ਉਸ ਮੁਆਫਕ ਉਨ ਕੀ ਰਖਿਆ ਮੁਨਾਸਬ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੯-ਈਸਰੀ ਕਰਮ ਵਾ ਜੀਵ ਕ-ਰਮ ਕਿਆ ਹੈ॥

ਉਤ੍--ਜੈਸੇ ਹਮਾਰੀ ਸੁਰਤ ਕੀ ਧਾਰੇਂ ਅਨ-ਗਿਣਤ ਚਾਰੋ ਤਰਫਫੈਲੀਹੂਈ ਹੈਂ। ਇਸੀਤਰਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਧਾਰੇਂ ਬੀ ਫੈਲੀ ਹੁਈ ਹੈਂ। ਔਰ ਦੋਨੋਂ ਅਪਨਾ ਅਪਨਾ ਕਾਮ ਪਿੰਡ ਵਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮੇਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈਂ, ਔਰ ਉਨਕਾ ਪਰਸਪਰ ਏਕ ਦੂਸਰੇ ਪਰ ਅਸਰ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ। ਔਰ ਵੋ ਅਸਰ

ਹਮਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਔਰ ਮੌਤ ਸੇ ਯਾਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋਨੇ ਸੇ ਮਰਨੇ ਤਕ ਬਹੁਤ ਬੜਾ ਮੇਲ਼ ਰਖਤਾ ਹੈ। ਇਨ ਧਾਰੋਂ ਕੋ ਸੰਤ ਮਤ ਮੇਂ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਕਰਮ ਜੀਵ ਵਾ ਈਸ਼ਰੀ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੦--ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਕੋ ਸੰਤ ਕਿਸਤ੍ਰਾਂ ਕਟਵਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਉਤ੍ਰ--ਤੀਨ ਤਰਾਂ ਕੇ ਕਰਮ ਹੈਂ ਜਿਨਕੇ ਸਬਬ ਜੀਵ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੋਗਤਾ ਹੈ। ਵੋ ਯੇਹ ਹੈਂ ਕਿਰੇਮਾਨ, ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਵਾ ਸੰਚਤ। ਕਿਰੇਮਾਨ ਵੋਹ ਕਰਮ ਹੈਂ ਜੋ ਇਸ ਸਰੀਰ ਮੇਂ ਕੀਏ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਉਨਕੇ ਬਹੁਤ ਸੇ ਹਿੱਸੇ ਕਾ ਫਲ਼ਬੀ ਉਸੀ ਵਕਤ ਭੋਗਾ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਲਬਦ ਵੋਹ ਕਰਮ ਹੈਂ ਜਿਨਕੇ ਸਬਦ ਸੇ ਸਰੀਰ ਮਿਲਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਹੱਛੇ ਵਾ ਬੁਰੇ ਅਸਥਾਨ ਮੇਂ ਜਨਮ ਲੇਤਾ ਹੈ। ਸੰਚਤ ਵੋਹ ਕਰਮ ਹੈਂ ਜੋ ਹਰਏਕ ਜਨਮ ਮੇਂ ਅਲਗ ਜਮਾ ਹੋਤੇ ਰੈਹਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਲਬਦ ਕਰਮ ਮੇਂ ਮਿਲ਼ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਜਬ ਕੋਈ ਜੀਵ ਸੰਤ ਕੀ

ਸਰਨ ਲੇਤਾ ਹੈ ਤੌ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੇ ਕ੍ਰਿਮਾਨ ਕਰਮ ਖਾਸ ਕਰ ਉਨਕੀ ਸ਼ਾਖਾ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਆਗੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਆਪਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਤੇ। ਔਰ ਹਛੇ ਕਰਮ ਬੀ ਜੋ ਵੋਹ ਜੀਵ ਕਰਤਾ ਹੈ ਤੌ ਵੋਹ ਉਨਸੇ ਫਲ ਕੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰਖਤਾ ਬਲਿਕ ਅਪਨੇ ਤਈਂ ਉਨਕਾ ਕਰਤਾਬੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਤਾ ਹੈ। ਯਾ ਉਨਕੇ ਕਰਨੇ ਕਾ ਅਭ-ਮਾਨ ਨਹੀ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਪ੍ਰਾਲਬਦ ਕਰਮ ਤੋ ਇਸੀ ਸਰੀਰ ਮੇਂ ਭੋਗ ਲੇਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਧਿਆਨ ਵਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੇ ਭੋਗ ਲੀਏ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਯਾਨੀ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਕਾ ਏਕ ਚਕ੍ਰ ਹੈ ਮਿਸਲ ਕੂਏ ਕੇ ਰਹਟੇ ਕੇ ਘੁਮਤਾ ਰੈਹਤਾ ਹੈ। ਜਬ ਜਿਸ ਕਰਮ ਕੇ ਭੋਗਨੇ ਕਾ ਸਮਾਂ ਆਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕਰਮ ਕੇ ਭੋਗਨੇਕੀ ਚਾਹ ਪੈਦਾ ਹੋਤੀਹੈ। ਔਰ ਜੋ ਵੋ ਚਾਹ ਜਬਰ ਹੈ ਤੋ ਵੋ ਜਰੂਰੀ ਭੋਗਾ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਯੋਗ ਅਭਿਆਸੀ ਅਪਨੇ ਅਭਿਆਸ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸੇ ਪੈਹਲੇ ਹੀ

ਉਨ ਕਰਮੋਂ ਕੋ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਧਿਆਨ ਕੇ ਵਕਤ ਭੋਗ ਲੇਤਾਹੈ। ਔਰ ਜੋ ਕਿ ਧਿਆਨਕੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਅਸਥੂਲ ਸ਼ਰੀਰ ਮੇਂ ਬਰਤਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੀਏ ਵੋਹ ਕਰਮ ਸੂਖਮ ਸ਼ਰੀਰ ਮੇਂ ਹੀ ਭੋਗੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਦੂਸਰਾ ਯੇਹ ਬੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਸਬ ਕਰਮ ਬਾਸ਼ਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭੋਗੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਜਬ ਅਭਿਆਸੀ ਨੇ ਨਿੱਤ ਸਤਸੰਗ ਅੰਤ੍ਰ ਵਾ ਬਾਹਿਰ ਕਰਕੇ ਜਗਤ ਕੀ ਬਾਸ਼ਨਾ ਆਸਤੇ੨ ਤਿਆਗ ਦੀ। ਭਗਤੀ ਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਮਾਇਆ ਕੇ ਜਾਲ ਸੇ ਨਿਕਲ ਕਰ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਵਹਾਂ ਕੇ ਮਹਾਂ ਆਨੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਵੋਹ ਮਾਇਆ ਕੀ ਹੱਦ ਸੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਔਰ ਉਸਕੀ ਬਾਸ਼ਨਾ ਇਸ ਤਰਫ ਕੀ ਬਿਲਕੁਲ ਟੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਚੱਕ੍ਰ ਘੂਮਨੇ ਸੇ ਰੈਹ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਬਲਿਕ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਮੇਂ ਮਤਲਬ ਦੋਨੋਂ ਸਿਧਾਂਤੋਂ ਕਾ ਏਕ ਹੀ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੧-ਭਗਤੀ ਵਾ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਿਸ ਕੋ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ ॥

ਉਤ੍ਰ--ਮਾਲਕ ਕੇ ਚਰਨ ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾ ਪ੍ਰੀਤ ਵਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਾ ਹੋਨਾ ਭਗਤੀ ਔਰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੈ। ਔਰ ਯੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਸੱਚੇ ਮਨ ਸੇ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ ਜਬ ਸੰਤ ਸਤਗੁਰੂ ਔਰ ਮਾਲਕ ਕਾ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਔਰ ਜੋ ਕੇ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਅਭਿਆਸੀ ਕੋ ਕਬੀ੨ ਧਿਆਨ ਔਰ ਭਜਨ ਵਾ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਸੰਤ ਸਤਗੁਰੂ ਔਰ ਸ਼ਬਦ ਸਰੂਪ ਮਾਲਕ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਹੋਨੇ ਲਗਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਸੀਵਕਤ ਸੇ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਵਾ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਵਾ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਤਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਮੇ ਪਹੁੰਚਨੇ ਪਰ ਯੇ ਪ੍ਰੇਮ ਔਰ ਭਗਤੀ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਕਰਮ ਕਾ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਰੈਹਤਾ ਹੈ। ਉਸਕੇ ਪਾਰ ਚਲਨੇਸੇ ਸਚੀ ਵਾ ਨਿਰਮਲ ਭਗਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਸਤ ਲੋਕ ਮੇਂ ਸੱਚਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੨--ਗਿਆਨ ਕਿਸਕੋ ਕੇਹਤੇਹੈਂ॥

ਉਤ੍--ਸਤ ਲੋਕ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸੱਤ ਪੁ-ਰਸ਼ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਕਰ ਔਨ ਸ਼ਬਦ ਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਨਾ ਇਸਕੋ ਗਿਆਨ ਕੇਹਤੇ ਹੈਂ। ਇਸ ਜਗਾ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਅਭਿਆਸੀ ਕੁਲ ਮਾਇਆ ਵਾ ਕੁਦਰਤ ਕੀ ਹੱਦ ਸੇ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਕਾ ਨਾਮ ਅਭੇਦ ਭਗਤੀ ਕੀ ਸੱਚੀ ਮੋਖ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਕੇ ਮਤ ਮੇਂ ਪਿਛਲੇ ਜੁਗੋਂ ਕੇ ਕਰਮ ਵਾ ਦੇਵਤਿਓਂ ਯਾ ਮੂਰਤੋਂ ਕੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਔਰ ਬਿਦਿਆ ਗਿਆਨ ਨਹੀ ਮਾਨਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਕੇ ਇਸਸੇ ਕੁਛ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਸਕਤਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਥਾ ਵਕਤ ਖੋਣਾ ਵਾ ਬੇ ਫਾਇਦਾ ਤਨ ਵਾ ਮਨ ਵਾ ਧਨ ਕਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਔਰ ਹਰਏਕ ਆਦਮੀ ਕੀ ਤਾਕਤ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਜੁਗੋਂ ਕੇ ਕਰਮ ਵਾ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੇ ਕਾਇਦਿਓਂ ਕੇ ਮਾਫਕ ਇਸ ਸਮੇ ਮੇਂ ਬਰਤਾਵ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਬੱਬਸੇ ਵੋ ਕਰਮ ਕਿਸੀ

ਸੇ ਬਿਧੀ ਪੂਰਬਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਬਨਤੇ। ਪਰ ਹੰਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਤਾਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂਕੇ ਜੀਵੋਂ ਕੀ ਹਾਲਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੇਖਕਰ ਸੰਤੋਂਨੇ ਖਾਸ ਕਰ ਐਸੀਜੁਗਤਕਰਮ ਵਾ ਉਪਾਸ਼ਨਾਕੀ ਬਤਲਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਹਰ ਕੋਈ ਅੰਮੀਰ ਵਾ ਗਰੀਬ ਹਰ ਵਕਤ ਹਰ ਜਗਾ ਬਗੈਰ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਮੱਦਤ ਸੇ ਆਸਾਨੀ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਕਾ ਭਾਰੀ ਫਾਇਦਾ ਥੋੜੇ ਦਿਨੋਂ ਮੇ ਉਠਾ ਸਕ ਤਾ ਹੈ। ਵੈ ਯੁਕਤ ਏਹ ਹੈ

੧ ਸਤਿਗੁਰ ਵਕਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਤਨ ਵਾ ਮਨ ਵਾ ਧਨ ਸੇ ਜਿਸਕਦਰ ਬਨਸਕੇ ਉਸਕਾ ਸਤ ਸੰਗ ਬਾਹਿਰੀ ਚਿਤ ਦੇਕਰ ਵਾ ਸਿਮਰਨ ਨਾਮ ਕਾ ਅੰਤ੍ਰੀ ਵਾ ਸਚੇ ਮੁਹਤਾਜ ਔਰ ਗਰੀਬੋਂ ਕੋ ਬਗੈਰ ਲਿਹਾਜ ਵਾ ਨਾਮਵਰੀ ਯਾ ਪਰਵਕੇ ਦਿਨ ਕੇ ਯਾ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਏ ਹੁਏ ਤਿਓਹਾਰ ਵਗੈਰਾਕੇ ਅਪਣੀ ਤਾਕਤਕੇ ਮੁਆਫਿਕ ਮਦਤ ਕਰਨਾ। ਔਰ ਸੰਤੋਂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜਿਸਮੇ ਸਵਾਏ ਮਾਲਕ ਕੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਔਰ ਪਰੇਮ ਵਾ ਭਗਤੀ ਵਾ ਜ਼ਿਕਰ

ਅਭਿਆਸ ਅੰਤ੍ਰੀ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਯੋਗ ਕੇ ਔਰ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਹੈ। ਵਾ ਕਿੱਸੇ ਵਾ ਕਹਾਨੀ ਜਿਸਮੇ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਤਵੱਜਿਆ ਵਾ ਗੌਰ ਕੇ ਸਾਥ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਯੇਹ ਕਰਮ ਹੈ।

੨ ਦੂਸਰਾ ਜੋ ਜੁਗਤ ਅੰਤ੍ਰੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਤਲਾਵੇ ਉਸਕੋ ਚਿਤ ਲਗਾ ਕਰ ਕਰਨਾ ਔਰ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇ ਸੁਰਤ ਲਗਾ ਕਰ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਸੁਣਨਾ ਵਾ ਬਾਹਰ ਸਤਸੰਗ ਮੈ ਜਾਕਰ ਚਿਤ ਸੇ ਗੌਰ ਕੇ ਸਾਥ ਸਤਿਗੁਰ ਵਕਤ ਵਾ ਸਚੇ ਪਰੇਮੀ ਸਤਸੰਗੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕਰ ਉਨ ਮੇ ਸੇ ਆਪਣੇ ਲਾਇਕ ਬਾਤੇਂ ਛਾਂਟ ਕਰ ਉਨ ਪਰ ਸਚੇ ਸ਼ੌਕ ਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਜਿਤਨਾ ਬਣ ਸਕੇ ਚਲਣਾ ਸਚੇ ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨੋ ਮੇ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰੀਤ ਵਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਯਾਨੇ ਇਸ਼ਕ ਵਾ ਯਕੀਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾ ਬਢਨਾ ਯੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੈ।

੩ ਔਰ ਜਬ ਯੇ ਦੋਨੋ ਬਾਤੇਂ ਠੀਕ ਠੀਕ ਬਣ ਆਵੇਂ ਤਬ ਸਚੇ ਸਤਗੁਰੂ ਕੇ ਸਰੂਪ ਕਾ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਖਲਾਈ ਦੇਨਾ ਵਾ

ਉਨਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਇਸਤੌਰਪਰ ਆਸਤੇ ਆਸਤੇ ਅਭਿਆਸਤੇ ਹੀ ਖੁਦ ਸ਼ਬਦ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੀ ਕਾ ਨਾਮ ਗਯਾਨ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੩-ਸੁਰਤ ਪਿੰਡ ਮੇਂ ਕਿਸਤ੍ਰਾਂ ਆਤੀ ਹੈ ਕਿਸਤ੍ਰਾਂ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ॥

ਉਤ੍ਰ--ਮਾਲਕ ਕੀ ਕੁਦਰਤ ਸੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਕੇ ਵਕਤ ਸੁਰਤ ਜਬਰ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਾ ਕਰਮ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਹਮੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਵਾ ਉਸਕੀ ਛਾਇਆ ਨੀਚੇ ਕੇ ਚੱਕ੍ਰ ਮੇਂ ਆਸਤੇ ਆਸਤੇ ਪੜ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਣ ਵਗੈਰਾ ਫੌਰਨ ਅਪਣਾ ਕਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਜਬ ਸ਼ਰੀਰ ਛੂਟਨੇ ਲਗਤਾ ਹੈ ਵਾ ਮੌਤ ਕਾ ਸਮਾਂ ਪਾਸ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਤੋ ਸੁਰਤ ਕਾ ਭਾਸ਼ ਵ ਤਵਜਿਆ ਨਿਹਾਇਤ ਬੇਕਲੀ ਵਾ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਕੇ ਸਾਥ ਗੁਦਾ ਚੱਕ੍ਰ ਸੇ ਖਿੱਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਆਸਤੇ ਆਸਤੇ ਆਂਖ ਤਕ ਪਹੁੰਚਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਵਹਾਂ ਸੇ ਸੁਰਤ ਤੀਸਰੇ ਤਿਲ ਮੇਂ ਹੋ ਕਰ ਨਿਕਲ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਨਿਆਇਕਾਰੀ ਮਾਲਕ

ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਜਾ ਕਰ ਫਿਰ ਕਰਮ ਬਾਸ਼ਨਾ ਵਾ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਸਰਾ ਜਨਮ ਲੇਤੀ ਹੈ। ਸੁਰਤ ਕੇ ਆਨੇ ਵਾ ਜਾਨੇ ਕਾ ਹਾਲ ਹਰਏਕ ਜੀਵ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਔਰ ਮੌਤ ਕੇ ਵਕਤ ਦੇਖਾ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਜੋਗ ਅਭਿਆਸੀਕੇ ਸੁਰ ਤਕੇ ਨਿਕਲਨੇ ਕਾ ਦੂਸਰਾ ਰਾਸਤਾ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਵੈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੁਰਤ ਕੋ ਸਿਮਟਾਤੇ ਸਿਮਟਾਤੇ ਵਾ ਊਪਰ ਕੋ ਚੜ੍ਹਾਤੇ ਚੜ੍ਹਾਤੇ ਐਸਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਲੇਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਬਗੈਰ ਬੇਕਲੀ ਵਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਨੇ ਕੇ ਸੁਰਤ ਕੇ ਭਾਸ ਔਰ ਤਵੱਜਿਆ ਵਾ ਆਪ ਸੁਰਤ ਕੋ ਤੀਸਰੇ ਤਿਲ ਮੇਂ ਵਹਾਂ ਸੇ ਊਚੇ ਅਸਥਾਨ ਮੇਂ ਜਹਾਂ ਤਕ ਉਸਕੇ ਅਭਿਆ ਸ ਕੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਪਹੁੰਚਾਤਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਮੌਤ ਸੇ ਪੈਹਲੇ ਬੀ ਤਕਲੀਫ ਵਗੈਰਾ ਕੇ ਵਕਤ ਯਾ ਜਬ ਚਾਹੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਕੋ ਊਚੇ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕਰ ਤਕਲੀਫ ਸੇ ਬਚ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਬ੍ਰੈਹਮਾਂਡ ਔਰ ਸਤ ਲੋਕ ਸਤਗੁਰਕੇ ਚਰਨ ਸੇ ਅਮੀਰਸ ਕੀ ਧਾਰਕੋ ਪੀ ਕਰ ਮਹਾਂ ਆਨੰ

ਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ੨੪--ਸੰਤਮਤ ਅਭਿਆਸੀਓਂ ਕਾ ਕਬ ਸੇ ਜਾਰੀ ਹੂਆ॥

ਉਤ੍ਰ--ਸੰਤ ਮਤ ਯਾਨੇ ਅਭਿਆਸੀਓਂ ਕਾ ਹਮੇਸ਼ਸੇਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਮੇਂ ਇਸ ਮਤ ਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਨੇਸੇ ਪੈਹਲੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਆਦਿਕ ਸੰਜਮ ਵਾ ਖਟ ਚੱਕ੍ਰ ਬੇਧਵਾਏ ਜਾਤੇ ਥੇ ਜਿਸ ਮੇਂ ਕ੍ਰੀਬ ਕ੍ਰੀਬ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋਤੀ ਸੀ ਔਰ ਫਿਰ ਬੀ ਪੂਰਾ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਥਾ। ਔਰ ਜੋ ਜਰਾ ਕਰੇਜ ਮੇਂ ਫਰਕ ਪੜਤਾ ਥਾ ਤੋ ਬਹੁਤ ਸੇ ਖਤਰੇ ਵਾ ਵਿਘਨ ਹੋ ਜਾਤੇ ਥੇ। ਇਸਕੇ ਬਾਦ ਕਲਯੁਗ ਮੇਂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਦਿਕ ਸੰਤੋਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਾ ਕਰਾਨਾ ਵਾ ਖਟ ਚਕ੍ਰ ਕਾ ਬੇਧਵਾਨਾ ਛੁਡਾ ਦੀਆ। ਔਰ ਆਂਖੋਂ ਕੇ ਰਾਸਤੇ ਸਹੰਸ ਦਲ ਕਵਲ ਸੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਆ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਕਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਪਣੀ ਬਾਣੀ ਮੇਂ ਕਹੀਂ ਅਸ਼ਾਰੇ ਮੇਂ ਕਹੀਂ ਗੁਪਤ

ਕਰਕੇ ਬਿਆਨ ਕੀਆ। ਅਬ ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਮੇਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਪਰ ਅਤੀ ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰਾਸਤੇ ਕੇ ਭੇਦ ਕੋ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਬਿਆਨ ਕੀਆ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ੩੫--ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਚਾਰਜ ਕੌਣ ਕੌਣ ਹੂਏ ਹੈਂ॥

ਉਤ੍ਰ--ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵਾ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾ ਤੁਲਸੀ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਅਭਿਆਸੀ ਹੂਏ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਸੇ ਲੇਕਰ ਸਭ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਸੇ ਲੇਕਰ ਸਭ ਅਭਿਆਸ ਕਰਤੇ ਆਏ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੬--ਸੰਤੋਂ ਕੇ ਸੰਤ ਪੁਰਸ਼ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਕਿਸਤ੍ਰਾਂ ਕੇਹਤੇ ਹੈਂ ਯਾਨੇ ਮਾਲਕ ਕਿਸਤ੍ਰਾਂ ਪਰ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਤਾਕਤ ਔਰ ਕੁਲ ਅਕਲ ਵਾ ਕੁੱਲ ਇਲਮ ਇਸ ਦੇਹ ਮੈਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ॥

ਉਤ੍ਰ--ਮਾਲਕ ਅਕਲਕੁੱਲ ਵਿਦਜਾ ਯਾਨੀ

ਇਲਮ ਕੁੱਲ ਵਾ ਕੁਲ ਟੇਕੀਓਂ ਵਾ ਉਮਦਾ ਸਿਫ਼ਤ ਕਾ ਭੰਡਾਰ ਵਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਔਰ ਯੇ ਸਿਫ਼ਤੇਂ ਜੀਵ ਮੇਂ ਭੀ ਮਾਜੂਦ ਹੈਂ। ਔਰ ਇਸੀ ਸਬੱਬਸੇ ਮਹਾਤਮਾਕੇ ਮਤਮੇਂ ਕਹਾਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕ ਮਿਸਲ ਸਾਮੁੰਦ੍ਰ ਵਾ ਜੀਵ ਮਿਸਲ ਬੂੰਦਕੇ ਹੈਂ। ਸਭ ਜੀਵ ਮਿਸਲ ਉਸਬੂੰਦ ਯਾ ਲੈਹਰ ਕੇ ਹੈਂ ਜੋ ਸਾਮੁੱਦ੍ਰ ਸੇ ਨਿਕਲ ਕਰ ਕੀਚੜ ਵਾ ਮਿੱਟੀ ਮੇਂ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਯਾ ਉਨਸੇ ਘਿਰ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਸੰਤ ਕੀ ਸਰਤ ਮਿਸਲ ਉਸ ਲੈਹਰ ਕੇ ਹੈ ਜੋ ਸਾਮੁਦ੍ਰ ਸੇ ਜੈਹਰ ਭਾਟੇ ਕੇ ਵਕਤ ਦਰੀਆ ਮੈਂ ਗੁਜ਼ਰ ਕਰ ਕੋਸੋਂਦੂਰ ਜਾਤੀ ਰੈਹ ਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਫਿਰ ਸਾਮੁੰਦ੍ਰ ਮੇਂ ਆਤੀ ਰੈਹਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੀਏ ਹਰਇਕ ਐਸੀ ਲੈਹਰ ਕੋ ਸਾਮੁੰਦ੍ਰ ਹੀ ਕਹਾ ਜਾ ਸਕਤਾਹੈ। ਔਰ ਹਰਏਕ ਯੇ ਲੈਹਰ ਜਹਾਂ ਤਕ ਉਸਕਾ ਗੁਜ਼ਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ਵਹਾਂ ਤਕ ਕੀਚੜ ਵਾ ਮਿਟੀ ਮੇਂ ਮਿਲੀ ਹੂਈ ਯਾ ਘਿਰੀ ਹੂਈ ਲੈਹਰ ਕੋ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮੇਂ ਲੇ ਆਤੀ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਸੁਰਤ ਕੀ ਡੋਰੀ

ਮਾਲਕ ਕੇ ਚਰਨ ਤਕ ਗਈ ਹੁਈ ਹੈ। ਜਬ ਦੇਹ ਮੇਂ ਉਨਕੀ ਸੁਰਤ ਉਤਰਤੀ ਹੈ ਤਬ ਵੋ ਜੀਵ ਦਿਸ਼ਾ ਮੇਂ ਵਰਤਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਜਬ ਊਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕਰ ਸਤ ਲੋਕ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਤੀ ਹੈ ਤੋ ਉਨ ਮੇਂ ਵਾ ਮਾਲਕ ਮੇਂ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ੩੭--ਪਿਛਲੇ ਸੰਤੋਂ ਕੀ ਸਿੱਧੀ ਵਾ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇ ਹਾਲ ਜੋ ਉਨਕੇ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇ ਹੈਂ ਵੋਹ ਸਹੀ ਹੈਂ ਵਾ ਗਲਤ ਹੈਂ॥

ਉਤ੍ਰ--ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਉਨਕੀ ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ਵੋ ਅਸਲ ਮੈਂ ਉਨਕੀ ਅੰਦ੍ਰ ਕੀ ਝੜਾਈ ਕਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਅਭਿਆਸ ਕੇ ਸਮੇਂ ਜੋ ਅਸਥਾਨ ਉਨਕੋ ਦਖਾਈ ਦੀਏ ਜਾਂ ਜੋਜੋ ਬਾਤੇਂ ਪੇਸ਼ ਆਈਂ ਯਾ ਜਿਨ ਜਿਨ ਰੂਹੋਂ ਸੇ ਮਿਲਨਾ ਹੂਆ ਉਨਕੀ ਵਾਕਫੀਯਤ ਕਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਆਹੈ। ਵੋ ਸਭ ਸਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਲੋਕ ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਹੋਨਾ ਬਾਹਰ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ਵੋ ਗਲਤੀ ਪਰ ਹੈਂ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੮--ਹਕੀਕਤ ਮੇਂ ਸੰਤ ਬਾਹਰ

ਸਿੱਧੀ ਵਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਖਾ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ਯਾ ਨਹੀਂ॥

ਉਤ੍ਰ--ਅਗਰਚੇ ਸੰਤ ਹਰ ਤਰਾਂ ਸੇ ਸ਼ਕਤ ਮਾਨ ਔਰ ਸਮਰਥ ਹੈਂ। ਫਿਰ ਬੀ ਵੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਹਾਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਗੁਪਤ ਰੈਹਣਾ ਮਾਲਕ ਕੀ ਮੌਜ ਮੇਂ ਚਲਣਾ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਜਬ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਸਲਤ ਯਾ ਜਰੂਰਤ ਹੋਤੀ ਹੈ ਤਬ ਵੋ ਕੋਈ ਗੈਰ ਮਮੂਲੀ ਕਾਮ ਯਾ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਹਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ। ਫਿਰ ਬੀ ਜੈਸੇ ਅਗਨੀ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਨੇ ਸੇ ਜਰੂਰ ਗਰਮੀ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਗਾਂਧੀ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਨੇ ਸੇ ਜਰੂਰ ਸੁਗੰਧੀ ਆਤੀ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਸੰਤ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਨੇ ਸੇ ਉਨਕੇ ਭਜਨ ਵਾ ਉਨਕੇ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਨਿਹਾਇਤ ਊਚੇ ਅਸਥਾਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੇ ਹਰ ਏਕ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਕਾ ਖੋਜੀ ਮੁਆਫਕ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਕੇ ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਆਨੰਦ ਔਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਜੋ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਹੈਂ ਉਨ ਪਰ ਖਾਸ ਦਇਆ ਵਾਸਤੇ ਤ੍ਰੱਕੀ ਕੀ

ਅੰਤ੍ਰ ਕੇ ਆਨੰਦ ਔਰ ਰਸ ਵਾ ਮਨ ਕੀ ਝੜਾਈ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੋਤੀ ਰੈਹਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਹਾ ਜਾਵੇ ਤੋ ਸੰਤੋਂ ਕੇ ਯਹਾਂ ਐਸੀ ਬਾਤੇਂ ਰਾਤ ਦਿਨ ਹੋਤੀ ਰੈਹਤੀ ਹੈਂ। ਯਹੀ ਸੱਚੀ ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਉਨਕੇ ਸੱਚੇ ਸਤਸੰਗੀ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਕੀ ਦਇਆ ਔਰ ਕੁਦਰਤ ਕੀ ਕਾਰ ਰਵਾਈ ਕੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰਬਾਰ ਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੰਤ੍ਰ ਔਰ ਬਾਹਿਰ ਦੇਖਤੇ ਹੈਂ। ਇਸ ਮੈਂ ਸਭ ਸਿੱਧੀ ਵਾ ਸ਼ਕਤੀ ਆਗਈ ਹੈਂ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੯--ਸੰਤ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਕਿਆ ਪੈਹ ਚਾਨ ਹੈ॥

ਉਤ੍ਰ(੧) ਪ੍ਰਿਥਮ ਯੇ ਪੈਚਾਨ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਤ ਲੋਕ ਕੇ ਵਾਸੀ ਹੈਂ ਉਨਹੀ ਕੀ ਸੰਤ ਪਦਵੀ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਮਾਰਗ ਕੋ ਉਪ ਦੇਸ਼ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਵਾ ਭੇਦ ਬਤਲਾਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਅੰਤ੍ਰ ਮੈਂ ਆਪ ਸਬਦ ਸਰੂਪ ਹੈਂ॥

(੨) ਦੂਸਰੇ ਜਬ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਾ ਅਧਿ

ਕਾਰੀ ਵਾ ਖੋਜੀ ਉਨਕੇ ਸਾਮਣੇ ਜਾਵੇ ਤੋ ਉਸ ਕੀ ਸੁਰਤ ਵਾ ਮਨ ਆਪ ਸੇ ਆਪ ਸਿਮਟੇ ਵਾ ਊਪਰ ਕੋ ਚੜ੍ਹਨੇ ਲਗੇ ਤੋ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ ॥

(੩) ਤੀਸਰੇ ਉਨਕੇ ਬਚਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਕਰਕੇ ਵਾ ਗੈਹਰੇ ਔਰ ਅਸਰ ਵਾਲੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਸੁਣਨੇ ਵਾਲਾ ਜੈਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉਚ ਦਰਜੇ ਕਾ ਹੋਵੇ ਉਸੀ ਘਾਟ ਸੇ ਉਸਕੀ ਤਸੱਲੀ ਕੀ ਜਾਵੇ ਔਰ ਵੋ ਕਾਇਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

(੪) ਚੌਥੇ ਬਿਨਾ ਵਾਦ ਬਿਬਾਦ ਕੇ ਸਚੇ ਦਿਲ ਸੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਲੇ ਆਵੇ। ਉਸਕੋ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਕੁਛ ਪਰਚਾ ਦੇਵੇ ਵਾ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਵੇ॥

(੫) ਪਾਂਚਵੇਂ ਜਿਨਕੀ ਰੈਹਨੀ ਮਿਸਲ ਕਥਨੀ ਕੇ ਹੋਵੇ ॥

(੬) ਛੇਵਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਭ ਸਚੇ ਸਤਸੰਗੀ ਵਾ ਸਤਸੰਗਨ ਕੀ ਅੰਤ੍ਰ ਵਾ ਬਾਹਿਰ ਸੰਭਾਲ ਰਖਤੇ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੦--ਸੰਤਮਤ ਵਾ ਦੂਸਰੇ ਸੰਸਾਰੀ

ਮਤ ਮੈ ਕਿਆ ਭੇਦ ਹੈ॥

ਉਤ੍ਰ--ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਔਰ ਮਤੋਂ ਮੇਂ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਯਾਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾਰੀ ਵਾ ਨਵਿਰਤੀ ਯਾਨੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੋਨੋ ਕਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਾ ਬਹੁਤ ਹੈ ਔਰ ਸੰਤ ਮਤ ਮੇਂ ਕੇਵਲ ਨਵਿਰਤੀ ਕਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਯਾਨੇ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਕਾ ਭੇਦ ਵਾ ਮੈਹਮਾਂ ਵਾ ਉਨਕੇ ਚਰਨੋ ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਮਾਰਗ ਕੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚਨੇ ਕੀ ਜੁਗਤ ਬਰਨਨ ਕੀ ਹੈ। ਔਰ ਜਿਨ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਯਾਨੀ ਊਪਰਕੀ ਰੂਹਾਨੀ ਰਚਨਾ ਕਾ ਭੇਦ ਉਪਨਿਖਿਦ ਵਾ ਔਰ ਦੂਸਰੇ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀ ਕਤਾਬ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਗੁਪਤ ਵਾ ਅਸ਼ਾਰੇ ਸੇ ਯਾ ਨਿਹਾਇਤ ਸੰਖੇਪ ਕੇ ਸਾਥ ਜ਼ਿਕਰ ਹੂਆ ਹੈ। ਸੰਤੋਂ ਨੇ ਆਪ ਉਨ ਬਾਤ ਯਾ ਅਸਥਾਨ ਕੋ ਦੇਖਕਰ ਬਿਸਤਾਰ ਪੂਰਬਕ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਔਰ ਮਤੋਂ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੇ ਬਹੁਤ ਊਚਾ ਹੈ॥

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ-ਵਡਾ ਸਾਹਿਬ ਊਚਾ ਥਾਉਂ।

ਊਚੇ ਊਪਰ ਊਚਾ ਨਾਉਂ ॥ ਏਵਡੁ ਊਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ। ਤਿਸ ਊਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ ॥

ਔਰ ਜੋ ਕਿ ਸੰਤ ਮਤ ਮੇਂ ਸਿਰਫ ਅੰਤ੍ਰੀ ਅਭਿਆਸ ਕਾ ਮਨ ਵਾ ਸੁਰਤ ਕੇ ਸਾਥ ਭੇਦ ਕਹਾ ਹੈ। ਔਰ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਕੀ ਰਸਮੇਂ ਵਾ ਪੂਜਾ ਕੀ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬਬ ਸੇ ਹਰ ਏਕ ਮਤ ਵਾ ਗਰੋਹ ਵਾ ਮੁਲਖ ਵਾ ਹਿਸੇ ਜ- ਮੀਨ ਕੇ ਆਦਮੀ ਬਗੈਰ ਕਿਸੀਤਰਾਂ ਆਪਣੇ ਮਤ ਕੀ ਬਾਹਿਰੀ ਰਸਮੇਂ ਤੋੜਨੇ ਕੇ ਸੰਤਮਤ ਮੈਂ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਕਰ ਸੱਚੀ ਕ਼ਲਾਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਤੇ ਹੈਂ। ਕਿਉਂ ਕਿ ਵੈ ਮਤ ਰੂਹਾਨੀ ਹੈ ਯਾਨੀ ਰੂਹਕੇ ਉਧਾਰ ਕਾ ਜਿਸਮੇਂ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਔਰ ਰੂਹ ਸਬ ਮਾਨੁਖੋਂ ਕੀ ਏਕਸੀ ਹੈ ਉਸਕੇ ਉਧਾਰ ਕੀ ਹਰ ਏਕ ਕੋ ਬਰਾਬਰ ਜ਼ਰੂਰਤਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੧--ਮਹਾਤਮੋਂ ਕੇ ਮਾਫਕ ਔਰਮਤੋਂ ਕੀ ਪੋਥੀਓਂ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਾਨੇਜਾਤੇਹੈਂ ਯਾ ਨਹੀਂ।

ਉਤ੍ਰ-ਮਹਾਤਮੋ ਕੇ ਮਤ ਮੇਂ ਅਵਲ ਖੋਜੀ ਅਪਣੀ ਆਂਖ ਔਰ ਬੁਧੀ ਸੇ ਜੋਕੁਛ ਕਹਾਜਾਤਾਹੈ

ਅਪਣੇ ਅੰਤ੍ਰ ਮੈ ਵਾ ਕੁਲ ਜਿਸਮੋਂ ਮੈ ਗੌਰ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲਵੇ। ਕਾਨੂਨ ਕੁਦਰਤ ਕਾ ਸਭ ਜਗਾ ਏਕਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਜਬ ਯੇਹ ਸਮਝ ਖੋਜੀ ਕੀ ਦਰੁਸਤ ਹੋਜਾਵੇ ਤਬ ਚਾਹੇ ਜਿਸ ਕਤਾਬ ਸੇ ਜੋ ਸਚੇ ਸੰਤ ਕੀ ਬਨਾਈ ਹੈ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਰ ਲੇ। ਸਵਾਏ ਇਸਕੇ ਕਿ ਉਨ ਮਤੋਂ ਕੇ ਅਸੂਲ ਸੇ ਸਚੇ ਅਭਿਆਸੀ ਕੀ ਜਾਰੀ ਕੀਏ ਹੂਏ ਹੋਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਸਕਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਸੰਤੋਂ ਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਔਰ ਮਤੋਂ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯੇਹ ਸਭ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਰਹਿ ਗਏ। ਹਮਾਰੇ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈਂ ਵੋਹ ਧੁਰ ਅਸ ਥਾਨੋਂ ਤਕ ਵਾ ਸਤਲੋਕ ਪਹੁੰਚਗਏ। ਵਿਦਯਾ ਵਾ ਬੁਧੀ ਕੇ ਮਤ ਵਾਲੇ ਉਨਕੇ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਸੇ ਸੰਤ ਮਤ ਕੇ ਅਸੂਲ ਮੁਆਫਕ ਨਹੀਂ ਹੋਸਕਤੇ। ਸੰਤੋਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਛ ਕਹਾ ਹੈ ਵੋਹ ਅੰਤ੍ਰ ਮੈ ਕੁਦ ਰਤ ਕਾ ਭੇਦ ਕਹਾ ਹੈ। ਔਰ ਵੈ ਭੇਦ ਹਰ ਜਗਾ ਏਕਸਾ ਹੈ ਬੁਧੀਵਾਨੋਂ ਕਾ ਮਤ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਜ਼ਾਹਰੀ ਹਾਲ ਔਰ ਕਾਫੀਯਤ ਕੇ ਮੁਆਫਕ

ਕਹਾ ਹੈ। ਅਸਲੀਯਤ ਰੂਹ ਯਾ ਔਰ ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ੋਂ ਕੀ ਉਨਕੋ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੨-ਸਤਸੰਗ ਕਿਸਕੋ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਵੈ ਕਿਤਨੀ ਕਿਸਮ ਕਾ ਹੈ?

ਉਤ੍ਰ-ਸਤਸੰਗ ਦੋ ਕਿਸਮ ਕਾ ਹੈ ਏਕ ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖੀ ਦੂਸਰਾ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਮਾਲਕ ਕੇ ਸਾਥ ਸੰਗ ਕਰਨਾ ਯਾਨੇ ਅਭਿਆਸਮੇਂ ਬੈਠਕਰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸੇ ਮਿਲਨਾ ਯੇਹ ਸਤਸੰਗ ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਵਕਤਕੇ ਉਨਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਉਨਕਾ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕਰ ਉਸ ਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਵਾ ਜਹਾਂ ਸੰਤੋਂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕਾ ਪਾਠ ਯਾ ਅਰਥ ਯਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਚਰਚਾ ਹੋਤੀਹੋ ਵਹਾਂ ਉਨਕਾ ਜਾਣਾ ਯੇਹ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਸਤਸੰਗਹੈ। ਮਾਲੂਮ ਹੋਵੇ ਮਹਾਤਮਾ ਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਸਚੇ ਮਾਲਕ ਸਤ ਪੁਰਸ਼ ਕੀ ਵਾ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਮਾਰਗ ਉਸ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨੇ ਕਾ ਬਰਨਨ ਕੀਆ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੩-ਸਤਸੰਗੀ ਕਿਸਕੋ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ?

ਉਤ੍ਰ-ਕੁਲ ਮਾਨੁਖ ਜਿਨੋਂ ਨੇ ਸਤਗੁਰ ਸੇ

ਉਪਦੇਸ਼ ਲੀਆ ਹੈ ਵਾ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਅਭਿ ਆਸ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਵੈ ਚਾਹੇ ਸਾਧੂ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਹੋਵੇ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਵੇ ਯਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋਵੇ ਵੋਹ ਸਤਸੰਗੀ ਕਹਿਲਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੪-ਸਾਧੂ ਵਾ ਗ੍ਰਸਤੀ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੇ ਕੁਛ ਫਰਕ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ ?

ਉਤ੍ਰ-ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਮਤ ਮੈ ਜਾਹਰੀ ਤਿਆਗ ਵਾ ਗ੍ਰਹਣ ਬਹੁਤ ਕਮ ਦਰਜੇ ਕਾ ਸਮਝਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਫੇਰ ਭੀ ਜਿਤਨੇ ਬੰਧਨ ਏਸ ਸੰਸਾਰ ਮੇ ਕਮ ਹੋਂ ਉਤਨਾ ਹੀ ਉਸਕੋ ਜ਼ਿਆ ਦਾ ਆਰਾਮ ਹੈ । ਔਰ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਕਾ ਆਨੰਦ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾ ਮਿਲਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਂ ਅਸਲ ਮੇ ਤਿਆਗ ਵਾ ਗ੍ਰਹਣ ਮਨ ਸੇ ਹੈ । ਜੋ ਮਨਸੇ ਸੰਸਾਰ ਕਾ ਤਿਆਗੀ ਹੈ ਉਸਕਾ ਦਰਜਾ ਨਿ ਹਾਇਤ ਬੜਾ ਹੈ ਔਰ ਵੋਹ ਸੰਤ ਮਤ ਕੋ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਵਾ ਅਛੀ ਤਰਾਂ ਸਮਝ ਕਰ ਪੂਰਾ ਫਾਇ ਦਾ ਉਠਾ ਸਕਤਾ ਹੈ । ਚਾਹੇ ਗ੍ਰਿਸਤ ਮੇ ਹੋ

ਚਾਹੇ ਬੇਰਕਤ ਹੋ ਜੋ ਮਾਲਕ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕਾ ਮਨਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੋ ਗੇਰੂਕਾ ਕਪੜਾ ਰੰਗ ਲੇਣਾ ਯਾ ਸਿਰ ਮੁੰਡਾ ਕਰ ਘਰ ਬਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਤ੍ਰ ਕੋ ਛੋਡਦੇਨੇਸੇ ਸੰਤ ਮਤ ਮੇ ਕੋਈ ਬਡਾਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਤੀ। ਵ ਐਸੇ ਭੇਖੀ ਸਾਧੂਓਂ ਵਾ ਸੰਸਾਰੀ ਗ੍ਰਿਸਤੀਓਂ ਕਾ ਦੋਨੋ ਕਾ ਏਕ ਦਰਜਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਸੰਤ ਮਤ ਮੇ ਕਿਸੀ ਸੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਛੋੜਾਤੇ ਔਰ ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ ਗ੍ਰਿਸਤ ਮੇ ਰਹਿਕਰ ਅਗਰ ਸ਼ੌਕ ਸਚਾ ਹੈ ਤੋ ਭਜਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾ ਅਸਾਨੀ ਸੇ ਬਣਸਕੇਗਾ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੫-ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾ ਪੁਰਖ ਕਾ ਏਕਸਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਯਾ ਕਮਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ॥

ਉਤ੍ਰ-ਆਪਣੇ ਕਲਿਆਨ ਵਾ ਉਧਾਰ ਕੀ ਜੈਸੀ ਪੁਰਸ਼ ਕੋ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਵੈਸੇ ਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਭੀ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਜਿਤਨੀ ਅਕਲ ਵਗੈਰਾ ਪੁਰਸ਼ ਕੋ ਹੋਤੀ ਹੈ ਉਤਨੀ ਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਬੀ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਸੰਤ ਮਤ ਮੇ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾ ਭਗਤੀ ਕਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ਇਸਮੇ ਔਰਤੇਂ ਜ਼ਿਆ

ਦਾ ਜਲਦੀ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਤੀ ਹੈਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨਮੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾ ਭਾਵ ਕਾ ਅੰਗ ਜਿਆ ਦਾ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜੈਸੇ ਹਰ ਏਕ ਕਾਮ ਕੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾ ਪੁਰਸ਼ ਮਿਲ ਕਰਕੇ ਕਰ ਤੇ ਹੈਂ। ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਅਰਧੰਗੀ ਕਹਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰਾਂ ਸੰਤੋਂ ਕੇ ਮਤ ਮੇ ਭੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਕਾ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਔਰ ਪੁਰਸ਼ ਕੋ ਸਤਸੰਗੀ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਵਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਸਤ ਸੰਗਨ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਬਾਜੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜੋ ਨੇਕ ਪਾਕ ਹੈਂ ਵੋਹ ਇਸ ਵਕਤ ਮੇ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਦਰਜੇ ਪਰ ਪਹੁੰਚੀ ਹੁਈ ਹੈਂ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੬-ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਜੋਗ ਕਾ ਅਭਿ ਆਸ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਕੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ?

ਉਤ੍ਰ-ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਉਚੇ ਦੇਸ ਸੇ ਨੀਚੇ ਕੇ ਘਟ ਮੈ ਆ ਰਹਾ ਹੈ ਵਾ ਜਿਸਕੀ ਆਵਾਜ ਹਰ ਏਕ ਮਨੁਖ ਕੇ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇ ਹਰ ਵਕਤ ਜਾਰੀ ਹੈ ਉਸ ਮੇ ਸੁਰਤ ਯਾਨੇ ਰੂਹ ਕੇ ਸਾਥ ਤਵੱਜਿਆ ਕੋ ਜੋੜ ਕਰ ਊਪਰ ਕੋ ਬੜ੍ਹਾਤੇ ਹੂਏ ਪਿੰਡ ਵਾ

ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਕੇ ਪਾਰ ਸਤਲੋਕ ਮੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਯੇਹ ਅਭਿਆਸ ਹੈ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੭-ਜਬ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਧਾਰ ਨੀਚੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੋ ਉਸਕੇ ਸਹਾਰੇ ਸੁਰਤ ਕੀ ਧਾਰ ਉਪਰ ਕੋ ਕੈਸੇ ਚੜ੍ਹੇਗੀ ?

ਉਤ੍ਰ-ਜੈਸੇ ਮਛਲੀ ਜਲਕੀ ਧਾਰਮੇ ਜੋ ਉਚੇ ਸੇ ਨੀਚੇ ਗਿਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਧਾਰ ਕੇ ਸਹਾਰੇ ਉਪਰ ਕੋ ਚੜ੍ਹਜਾਤੀ ਹੈ। ਮੁਫੱਸਲ ਭੇਦ ਇਸ ਕਾ ਸਤਿਗੁਰ ਵਕਤ ਸੇ ਯਾ ਉਨਕੀ ਆਗਿਆ ਲੇਕਰ ਕਿਸੀ ਸਚੇ ਅਭਿਆਸੀ ਸਤਸੰਗੀ ਸੇ ਮਾਲੂਮ ਹੋਸਕਤਾ ਹੈ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੮-ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀ ਕਿਆ ਰੀਤੀਹੈ ?

ਉਤ੍ਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੀਵ ਯਾ ਸਚੇ ਸ਼ੌਕ ਵਾਲਾ ਆਵੇ ਉਸਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਭਿਆਸ ਕਾ ਨਿਰਨਾ ਕੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਉਸਕੀ ਸਮਝ ਮੇਂ ਅਛੀ ਤਰਾਂ ਆ ਜਾਵੇ ਤੋ ਉਸਕੋ ਪੌਨ ਘੰਟੇ ਮੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੯-ਅਭਿਆਸ ਕੀ ਕਿਆ ਰੀਤਹੈ?

ਉਤ੍-ਭਜਨ ਯਾਨੀ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਅਕਾਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਨਾ। ਔਰ ਉਸਕੇ ਆਸਰੇ ਸੁਰਤ ਕਾ ਝੜ੍ਹਾਨਾ ਧਿਆਨ ਯਾਨੇ ਅੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਸਰੂਪ ਪਰ ਮਨ ਵਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵਾ ਸੁਰਤ ਕੋ ਜਮਾਨਾ ਔਰ ਸਿਮਰਨ ਯਾਨੀ ਜਬਾਨ ਦਿਲ ਸੇ ਨਾਮ ਕੋ ਯਾਦ ਕਰਨਾ। ਯੇ ਤੀਨ ਅਭਿਆਸ ਕੀ ਜੁਗਤੀ ਹੈਂ। ਜੋ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਉਸ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਭਜਨ ਮੁਖ ਵਾ ਧਿਆਨ ਵਾ ਸਿਮ ਰਨ ਗੌਣ ਅੰਗ ਮੇਂ। ਔਰ ਉਸਸੇ ਕੰਮਤਰ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਧਿਆਨ ਵਾ ਸਿਮਰਨ ਮੁਖ ਵਾ ਭਜਨ ਗੌਣ ਅੰਗ ਮੇਂ ਸਮਝਣਾਂ ਚਾਹੀਏ। ਸਤਸੰਗੀ ੩ ਤੀਨ ਤਰਾਂ ਕੇ ਹੈਂ

੧ ਉਤਮ ੨ ਮਧਮ ੩ ਕਨਿਸ਼ਟ

ਉੱਤਮ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਭਜਨ ਪੈਹਲੇ ਸਿਮ ਰਨ ਧਿਆਨ ਪੀਛੇ। ਮਧਮ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸਿਮਰਨ ਧਿਆਨ ਪੈਹਲੇ ਭਜਨ ਪੀਛੇ। ਕਨਿ ਸ਼ਟ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸਤਗੁਰ ਵਕਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਵਾ

ਬਾਹਿਰੀ ਸਤਗੁਰ ਕਾ ਸੰਗ ਵਾ ਇਨ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾਂ ਅਰਥ ਸਮਝਕੇ। ਯੇ ਸਭ ਹਾਲ ਸਤਗੁਰ ਵਕਤ ਸੇ ਮਿਲ ਸਕਤਾ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-੫੦ ਸੇਵਾ ਕਿਸ ਕੋ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ॥

ਉਤ੍ਰ--ਸਤਗੁਰ ਵਕਤ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮੈਂ ਸਚੇ ਮਨ ਸੇ ਚਲਣਾ। ਵਾ ਜੋ ਜੁਗਤ ਵੋ ਬ ਤਾਵੇਂ ਉਸਕਾ ਅੰਤ੍ਰ ਅਭਿਆਸ ਚਿਤ ਲਗਾ ਕਰ ਕਰਨਾ ਅੰਤ੍ਰੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਚਿੱਤ ਸੇ ਸਤਗੁਰੂ ਵਾ ਸਾਧ ਕਾ ਸਤਸੰਗ ਕਰਨਾਂ ਵਾ ਇਨ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਵਾ ਸੁਣਨਾ ਯਾਨੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਨੇ ਵਾਲਿਓਂ ਕੀ ਬਾਹਿਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਜੈਸੇ ਜੈਸੇ ਮਿਲੇ ਉਸ ਕਉ ਉਮੰਗ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰਨਾ ਯੇ ਬਾਹਿਰੀ ਸੇਵਾ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੧-ਸਚੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਕੀ ਕਿਆ ਪੈਹਚਾਨ ਹੈ॥

ਉਤ੍ਰ--ਜਿਸਕੇ ਮਨਮੈ ਮਾਲਕ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਕੀਂ ਸੱਚੀ ਚਾਹ ਵਾ ਬਿਰਹਿ ਹੋਵੇ ਜੋ ਅੰਤ੍ਰ ਮੈਂ ਸਿਵਾ ਮਾਲਕ ਕੇ ਕਿਸੀ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਰੱਖੇ

ਤੋ ਸਿਵਾ ਸਚੇ ਮਾਲਕ ਵਾ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਕਾ ਆਸਰਾ ਨਾ ਰੱਖੇ॥ ਜੋ ਮਾਲਕ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਨੇ ਕੇ ਜਤਨ ਕੋ ਸਭ ਸੇ ਮੁਖ ਸਮਝੇ। ਔਰ ਏਸੇ ਜਤਨ ਮੇਂ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋ ਤੋ ਸੰਸਾਰੀ ਕੁਲ ਪਦਾਰਥ ਕੋ ਭੇਟ ਕਰਦੇ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੨-ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਅਭਿਆਸੀ ਕਾ ਕੈਸਾ ਬਰਤਾਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ ॥

ਉਤ੍ਰ--ਕਮ ਬੋਲਣਾ ਕਮ ਖਾਣਾ ਕਮ ਸੌਣਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਕਾਮੋਂ ਮੇਂ ਸਿਰਫ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕੇ ਮਾਫਕ ਬਰਤਾਵ ਰਖਣਾ। ਔਰ ਸਭ ਬਰਤਾਵਕੋ ਸਚਾਈ ਕੇ ਸਾਥ ਵਰਤਨਾ। ਮਾਲਕ ਕਾ ਭਜਨ ਸਿਮਰਨ ਵਾ ਧਿਆਨ ਨਿਹਾਇਤ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾ ਸ਼ੌਕ ਸਚੌਟੀ ਕੇ ਸਾਥ ਜਿਤਨੀ ਦਫਾ ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਬਨਸਕੇ ਜਰੂਰ ਕਰਨਾ। ਸਤਗੁਰ ਵਕਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਉਨਕੀ ਮਰਜੀ ਕੇ ਮਾਫਕ ਸੱਚੇ ਮਨ ਸੇ ਸੱਚਾ ਭਾਵ ਲੇਕਰ ਕਰਨਾ ਮਾਂਸ ਮਦਰਾ ਵਾ ਦੂਸਰੇ ਨਸ਼ੇ ਕੀ ਚੀਜੇਂ ਕੋ ਕਾਮ ਮੇਂ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਨਾ। ਜਹਾਂ ਤਕ ਹੋਸਕੇ ਸਤਸੰਗ ਮੇਂ

ਹਾਜਰ ਹੋਣਾ ਵਾ ਐਸਾ ਸਤਸੰਗ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤੋ ਅਕੇਲੇ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਬਚਾਰ ਬਚਾਰ ਕਰ ਔਰ ਉਸਕੋ ਅਪਨੇ ਉਪਰ ਘਟਾਨਾ ਔਰ ਐਸਾ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ ਸਤਗੁਰ ਹਮੇ ਕੈਹ ਰਹੇ ਹੈਂ। ਕੁਸੰਗ ਸ ਯਾਨੇ ਸੰਸਾਰੀਓਂ ਕੇ ਸੰਗ ਸੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਚਤੇ ਰੈਹਣਾ ਸਮੇਂ ਯਾਨੀ ਫੁਰਸਤ ਕੇ ਵਕਤ ਕੋ ਬੇਅਰਥ ਨਾ ਖੋਣਾ ਜਿਤਨਾਂ ਜਹਾਂ ਤਕ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਬਾਹਿਰ ਮੁਖੀ ਬਾਤੋਂ ਸੇ ਹਟ ਕਰ ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕੋ ਕਰਨਾ ਫਜ਼ੂਲ ਵ ਨਾ ਮੁਨਾਸਬ ਚਾਹ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਧਨਕੀ ਵਾ ਭੋਗੋਂ ਕੀ ਵਾ ਨਾਮ ਬਡਾਈ ਕੋ ਨਾ ਉਠਾਨਾ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪ੩-ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖੀ ਵਾ ਬਾਹਿਰ ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਿਸਕੋ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ॥

ਉਤ੍ਰ--ਸੁਰਤ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦੁਆਰੇ ਬਾਹਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥੋਂ ਮੈ ਲਪਾਇਮਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸਕੋ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ ਉਸਕੋ ਅੰਤ੍ਰ ਮੈਂ ਉਲਟਾਨਾ ਵਾ ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥ ਸੇ ਹਟਾਣਾ ਵਾ ਮਾਲਕ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਸਚੇ ਹੋਕਰ

ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤ ਔਰ ਭਾਵ ਕਰਨਾ ਉਨਕੇ ਨਾਮ ਵਾ ਧਾਮ ਵਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹਰ ਵਕਤ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਇਸਕੋ ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖੀ ਬਿਰਤੀ ਕੈਹਤੇ ਹੈਂ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੪--ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖੀ ਬਿਰਤੀ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ॥

ਉਤ੍ਰ--ਤਿਆਗੀ ਔਰ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਨੇ ਕੇ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਯਤਨ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਜਿਸਨੇ ਕੁਲ ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਧਨ ਤੋੜ ਕਰ ਸਤ ਪੁਰਖ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਲੀ ਹੋ ਵਾ ਜਿਸਕੇਖਾਣੇ ਪੀਣੇ ਵਾ ਪੈਹਰਨੇ ਵਾ ਦੂਸਰੀ ਜਰੂਰਤੋਂ ਕਾ ਸਤਗੁਰਕੋ ਫਿਕਰ ਹੋ ਐਸੇ ਤਿਆ ਗੀ ਪਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਸੇ ਕਮ ਏਕ ਘੰਟਾ ਗੁੰਥਕਾ ਪਾਠ ਔਰ ਤੀਨਘੰਟੇ ਧਿਆਨ ਵਾ ਸਿਮ ਰਨ ਤੀਨ ਘੰਟੇ ਭਜਨ ਨੇਮ ਸੇ ਕੀਆ ਕਰੇ। ਜਬ ਸਤਸੰਗ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਉਸਮੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਵਕਤ ਮਨ ਕੀ ਨਿਰਖ ਵਾ ਪਰਖ ਯਾਨੀ ਚੌਕੀਦਾਰੀ ਕਰਤਾ ਰਹੇ। ਜਹਾਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕੇ ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਵਾ ਗੁਨਾਹਵਾਨੋ ਸੇ ਮਨ

ਕੋ ਰੋਕੇ। ਔਰ ਪੂਰੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਰਖੇ ਕਿ ਮਨ ਉਸਕਾ ਬੁਰੇ ਕਾਮੋਂ ਮੇ ਤਨ ਕੋ ਨਾ ਖੀਂਚ ਸਕੇ। ਕਾਮ ਆਦਕ ਬਿਕਾਰੋਂ ਵਾ ਇੰਦ੍ਰੀਓਂ ਕੇ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਬਿਲ੍ਹਾਸ ਸੇ ਵਾ ਰਾਗ ਵਾ ਨਾਚ ਦੇਖਣਾ ਵਾ ਸੁਣਨਾ ਮੇਲੇ ਵਾ ਤਮਾਸ਼ੇ ਮੇ ਜਾਣਾ ਬਜ਼ਾਰ ਕੀ ਸੈਰ ਕਰਨਾ ਕਿੱਸਿਓਂ ਕਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚੌਂਪੜ ਵਾ ਸ਼ਤਰੰਜ ਗੰਜਫਾ ਵਗੈਰਾ ਖੇਲ ਖੇਲਣਾ ਭੰਗ ਵਾ ਕੁਲ ਨਸ਼ੇ ਕੀ ਚੀਜੋਂ ਕੀ ਜਿਨਸੇ ਖੁਸ਼ਕੀ ਵਾ ਗਫਲਤ ਵਾ ਸੁਸਤੀ ਹੋ ਅਛੇ ਖਾਣੇ ਵਾ ਪੈਹ ਨਣ ਵਾਸ਼ਨਾ ਮਨ ਮੈ ਰਖਣਾ ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ ਬਾਤੋਂ ਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੇ ਜਗਤ ਕੇ ਨਾਸ ਕੋ ਵਾ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਕੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰਖੇ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਉਨਕੀ ਆਗਯਾਮੇਂ ਰਹ। ਜਬ ਕੋਈ ਬਿਕਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਤਾਵੇ ਤਾਂ ਸਤਗੁਰਪਾਸ ਫਰਯਾਦ ਕਰੇ

੨ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਾਤ ਯੇਹ ਹੈ ਜਹਾਂ ਤਕ ਹੋਸਕੇ ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਧਨੋਂ ਕੋ ਢੀਲਾ ਵਾ ਹਲਕਾ ਕਰੇ ਔਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕੀ

ਮੁਆਫਕ ਰਖੇ ਜਿਨ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਉਸ ਸੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਹੋ ਉਨਮੇ ਹਰਗਿਜ਼ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਹਰਏਕ ਕਾਮ ਕੋ ਸਚਾਈ ਸੇ ਕਰੇ ਉਸ ਕੇ ਫਲ ਕੋ ਮਾਲਕ ਪਰ ਛੋੜ ਦੇਵੇ। ਸੁਖ ਦੁਖ ਵਿਸ਼ੇ ਆਦਕੋਂ ਮੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਸ਼ਕਤ ਨਾ ਹੋਣਾ ਸਤਿਗੁਰ ਵਕਤ ਕੀ ਵਾ ਬਿਹਾਂਗਤ ਆਦਕੋਂ ਕੀ ਜਹਾਂ ਤਕ ਹੋਵੇ ਸਭ ਤਰਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਸੁਭਾ ਵਾ ਸ਼ਾਮ ਕੰਮ ਸੇ ਕੰਮ ਇਕ ਘੰਟਾ ਸਿਮਰਨ ਔਰ ਧਿਆਨ ਵਾ ਇਕ ਘੰਟਾ ਭਜਨ ਜੇਕਰ ਬਨ ਸਕੇ ਤਾਂ ਤੀਨ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਯਹੀ ਕਾਮ ਕਰੇ ਸਤਸੰਗ ਜਬ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਕਰ ਤਾ ਰਹੇ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੫-ਸਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਿਸਕੋ ਕੈਹਤੇਹੈਂ ?

ਉਤ੍ਰ-ਪ੍ਰੇਮ ਦੋ ਕਿਸਮ ਕਾ ਹੈ ਅੰਤਰ ਮੁਖੀ ਵਾ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਜੋ ਅਪਣੀ ਤਮਾਮ ਬਿਰਤੀ ਕੋ ਜੋ ਇੰਦਰੀਓਂ ਮੈ ਲਗੀ ਹੁਈ ਹੈਂ ਅਭਜ਼ਾਸ ਸੇ ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖ ਕਰਕੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਮਾਲਕ ਯਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਮੇ ਲਗਾਵੇ। ਉਸਕੇ ਰਸ ਮੇ ਵਾ

ਆਨੰਦ ਮੇ ਹਰਦਮ ਭੀਨਾ ਵਾ ਮਗਨ ਰਹੇ ਯੇਹ ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਵਕਤ ਕੇ ਬਚਨ ਵਾ ਬਾਨੀ ਬਲਾਸ ਵਾ ਲੀਲ੍ਹਾ ਦੇਖ ਕਰ ਮਗਨ ਹੋਨਾ ਔਰ ਉਨਕੇ ਬਚਨ ਕਾ ਮਨ ਮੇਂ ਅਸਰ ਕੰਮ ਸੇ ਕੰਮ ਕੁਛ ਦੇਰ ਤਕ ਠਹਿਰਾਵ ਹੋਨਾ ਦਿਲ ਵਾ ਦੀਦਾ ਸੇ ਉਨਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਵਾ ਉਮੰਗ ਸੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਯੇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਈ-ਕਿਤਨੇ ਦਿਨੋਂ ਸੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨੇ ਸੇ ਅੰਤ੍ਰ ਕੇ ਅਸਥਾਨ ਮੇ ਸੁਰਤ ਪਹੁੰਚ ਸਕਤੀ ਹੈ?

ਉਤ੍ਰ-ਇਸਕਾ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਯੇਹ ਬਾਤ ਸਚੇ ਸ਼ੌਕ ਵਾ ਸਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾ ਸਫਾਈ ਔਰ ਨਿਰਮਲਤਾ ਦਿਲ ਔਰ ਮੇਹਨਤ ਪਰ ਮੁਨਹਸਰ ਹੈ। ਜੋ ਉਤਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਤੋ ਵੋਹ ਬਾਤ ਜੋ ਬਰਸੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਕਠਨ ਹੈ ਦਿਨੋਂ ਮੇ ਹਾਸਲ ਹੋਸਕਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਭੀ ਆਮ ਤਰਾਂ ਪਰ ਬੀਚਕੇ ਦਰਜੇ ਕੇ ਸਚੇ ਸ਼ੌਕ ਵਾਲੇ ਕੇ ਬੋਝ

ਦਿਨੋਂ ਮੇ ਕੁਛ ਕੁਛ ਰਸ ਵਾ ਆਨੰਦ ਆਨੇ ਲਗੇਗਾ। ਤੀਨ ਚਾਰ ਬਰਸ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨੇ ਸੇ ਉਨਕੋ ਆਪ ਅੰਤਰ ਮੇ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਤਨੇ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਕਿਸ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਉਸਕੀ ਸੁਰਤ ਕੌਣ ਅੰਗ ਸੇ ਪਹੁੰਚਸਕਤੀਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੭-ਕਿਆ ਸਬੱਬ ਹੈ ਜੋ ਅਭਿਆ ਸੀਓਂ ਕੋ ਬਹੁਤ ਮੁਦਤ ਮੇਂ ਭੀ ਕੁਛ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ॥

ਉਤ੍ਰ-ਵੋਹ ਬਿਧ ਪੂਰਬਕ ਵਾ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ਕੇ ਸਾਥ ਸਤਸੰਗ ਵਾ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਅਸਲ ਮੇ ਉਨਕੋ ਅਭਿਆਸੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਵੋਹ ਬਿਲਕੁਲ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਦਖਲਾਵੇ ਕੇ ਆਦਮੀ ਹੈਂ। ਨਹੀਂ ਤੋ ਸਚਾ ਅਭਿਆਸ ਤੋ ਜਰੂਰ ਵਾ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਆਪ ਣਾ ਅਸਰ ਔਰ ਫਾਇਦਾ ਦਿਖਲਾਤਾ ਹੈ ਅਭਿ ਆਸੀ ਵਾ ਸਤਸੰਗੀ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਕੇ ਹੋਤੇ ਹੈਂ

੧ ਪੈਹਲੇ ਜੋ ਪੋਥੀ ਮੇ ਪੜ੍ਹਕਰ ਯਾ ਜਬਾਨੀ ਸੁਣ ਕਰ ਸਾਰੀ ਬਾਤੇਂ ਯਾਦ ਕਰ ਲੇਤੇ ਹੈਂ

ਜੈਸੇਕੋਈ ਆਦਮੀ ਵੈਦਕ ਕੀ ਕਤਾਬ ਪੜ ਕਰ ਯਾ ਉਨਕਾ ਹਾਲ ਜਬਾਨੀ ਸੁਣਕਰ ਸਿਰਫ ਨੁਸਖੇ ਯਾਦ ਕਰ ਲਵੇ ॥

੨ ਦੂਸਰੇ ਜੋ ਸਿਰਫ ਦਿਖਲਾਵੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਯਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤਕ ਆਂਖੇਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਮੂੰਹ ਮੇ ਡਾਲ ਕਰ ਕੁਰਲੀ ਕਰਦੇ ॥

੩ ਤੀਸਰੇ ਜੋ ਮੇਹਨਤ ਕਰਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾ ਕਭੀ ਕਭੀ ਵਿਸ਼ੇ ਆਦਿਕ ਮੇਂ ਆਸ਼ਕਤ ਹੋਜਾਤੇਹੈਂ। ਜੈਸ ਦਵਾਈ ਪੀ ਭੀ ਲਈ ਪਰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਹੇਜ ਨਾ ਕਰੇ ॥

੪ ਚੌਥੇ ਜੋ ਅਭਿਆਸ ਮੇ ਮੇਹਨਤ ਔਰ ਸਚੇ ਸ਼ੌਕ ਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਵਿਸ਼ਿਓਂ ਆਦਕ ਸੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਚਤੇ ਰਹਿਤੇ ਹੈਂ ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਪੀਵੇ ਵਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਭੀ ਕਰੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਚੌਥੇ ਕਿਸਮ ਕੇ ਅਭਿਆਸੀ ਪੂਰਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੮-ਅਭਿਆਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਛੋੜ

ਦੇਨੇ ਯਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਨਾ ਕਰਨੇ ਮੇ ਕਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ?

ਉਤ੍ਰ-ਸਚਾ ਅਭਿਆਸ ਜੋ ਚੌਥੀ ਕਿਸਮ ਮੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਏਕ ਬਾਰ ਭੀ ਹੋਜਾਵੇ ਫਿਰ ਕਬੀ ਨਹੀਂ ਛੁਟ ਸਕਤਾ ਹੈ । ਪਰ ਜਿਨਕੋ ਸਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਯਾ ਲਗਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਔਰ ਵੋ ਕੁਛ ਦਿਨੋਂ ਮੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਛੋਡ ਦੇਂ ਤੋ ਉਨਕੀ ਰੂਹਾਨੀ ਤ੍ਰੱਕੀ ਬੰਦ ਹੋਜਾਵੇਗੀ ਔਰ ਆਨੰਦ ਜਾਤਾ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਜਿਤਨਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਉਸਕਾ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗਾ ਔਰ ਜਿਸ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੋ ਜਿਤਨਾ ਤੋੜੇਗਾ ਉਤਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੇ ਕੰਮ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ । ਹਿਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੁਲ ਜੀਵੋਂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਕੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ ।

ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਪੜਨੇ ਵਾਲੇ ਜ਼ਰਾ ਬਿਚਾਰਕਰੋ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਬਲਕ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਕੈਸੇ ਚਕ੍ਰ ਮੇ ਘੂਮ ਰਹਾ ਹੈ। ਔਰ ਸਮਾ ਯਾਨੀ ਵਕਤ ਮਿਸਲ ਦਰੀਆਕੇ ਕੈਸਾ ਬਹਿਤਾ ਚਲਾ ਜਾ ਰਹਾ ਹੈ ਔਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾ ਪਲ ਪਲ ਹਰ ਏਕ ਸਾਸ

ਕੇ ਸਾਥ ਕੈਸਾ ਕੰਮ ਹੋਤਹਾ ਹੈ। ਏਹ ਬੀ ਸੋਚ ਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈ ਹੈ ਵੋਹ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਆਗੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਏਕ ਪਲ ਭੀ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਜੋ ਹਮ ਭੋਗੇਂ ਯਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਆਵਾਗਵਨ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਮੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿਤ ਨਾ ਲਗਾ ਕਰ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਪਹੁੰਚਨੇ ਕਾ ਫਿਕਰ ਕਰੇ ਵਾ ਤੋਸ਼ਾ ਕੱਠਾ ਕਰੇ ਜਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਰਾਮ ਸੇ ਰਹਿਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਔਰ ਵੈ ਸੰਤੋਂ ਕਾ ਦਿਆਲਦੇਸ ਹੈ। ਆਪਕੋ ਇਸ ਪੋਥੀ ਕੇ ਪੜਨੇ ਸੇ ਯੇਹ ਭੀ ਅਛੀ ਤਰਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਗਿਆ ਹੋਗਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰਮੇ ਹਰਏਕ ਚੀਜ਼ਕੇ ਸੂਖਮ ਅਸਥੂਲ ਭੇਦ ਸੇ ਅਣਗਿਣਤ ਦਰਜੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਜਿਤਨੀ ਜੋ ਚੀਜ ਸੂਖਮ ਹੈ ਉਤਨੀ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵਾ ਤਾਕਤ ਵਾਲੀ ਵਾ ਠਹਿਰਾਓ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਔਰ ਜਿਤਨੀ ਅਸਥੂਲ ਹੈ ਬਦ ਸੂਰਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਾ ਨਾਸ ਮਾਨ ਹੈ। ਸਾਥ ਹੀ ਇਸਕੇ ਸਭ ਚੀਜੋਂ ਕਾ ਭੰਡਾਰ ਭੀ ਏਕ ਹੀ ਹੈ

ਇਸ ਲੀਏ ਸੰਤ ਮਤ ਮੇਂ ਯੇਹ ਜੁਗਤੀ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ਪੈਹਲੇ ਅਨੇਕ ਅਸਥੂਲ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਚੀਜ਼ੋਂ ਸੇ ਆਪਣੀ ਬਿਰਤੀ ਕੋ ਹਟਾ ਕਰ ਏਕ ਸਤਿਗੁਰ ਵਕਤ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇ ਲਗਾਓ ਫਿਰ ਸਤਗੁਰ ਵਕਤ ਸੇ ਭੇਦ ਲੇਕਰ ਅੰਤ੍ਰੀ ਸੂਖਮ ਚੀਜ਼ੋਂ ਸੇ ਬਿਰਤੀ ਕੋ ਸਮੇਟ ਕਰ ਏਕ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਯੋਗ ਮੇਂ ਲਗਾਓ ਇਸ ਜੁਗਤੀ ਪਰ ਸਚੇ ਮਨ ਸੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨੇ ਮੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਆਨੰਦ ਬੀ ਬਗੈਰ ਤਕਲੀਫ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਸਕਤੇ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਲੋਕ ਕਾ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਸਕਤਾ ਹੈ ਸਵਾਏ ਇਸ ਜੁਗਤੀ ਕੇ ਜਿਤਨੀ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਕੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਵਾ ਮੇਹਨਤ ਹੈ ਸਭ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਉਨਕੇ ਸਬੱਬ ਸੇ ਜੋ ਕੁਛ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ਵੋ ਸਿਰਫ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਯਾ ਅੰਤਾਕਰਣ ਯਾਨੇ ਮਨ ਚਿਤ ਬੁਧ ਵਾ ਹੰਕਾਰ ਕਾ ਬਿਲਾਸ ਹੋਗਾ। ਔਰ ਚੋਲਾ ਛੂਟਨੇ ਪਰ ਵੋ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾ ਬਿਲਾਸ ਯਾ ਤੋ ਯਹਾਂ ਹੀ ਪੜੇ ਰੈਹ ਜਾਵੇਂਗੇ ਯਾ ਬਰਾਬਰ ਜਨਮ ਵਾ

ਮਰਨ ਮੇ ਫਸਾਵੇਂਗੇ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਿਸ ਕਦਰ ਬਨ ਸਕੇ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਮੇ ਸਚੇ ਮਨ ਸੇ ਮੇਹਨਤ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਬ ਹੈ ॥

ਇਸਮੇ ਸਤਸੰਗੀ ਕੋ ਸਮਝ ਅਭਿਆਸ ਕੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਨਾ ਸਮਝ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਤਗੁਰ ਕੋ ਮਿਲਕਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਦੇਖ ਲੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਤਨੋਂ ਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ॥

ਇਤੀ

ਹਿਤਉਪਦੇਸ਼ ਵਾ ਉਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਮਾਪਤੰ

ਸੁਧਾਸਰ ਕੰਠੇ ਸੰਗ੍ਰਹੀਤ

ਸੰਮਤ ੧੯੭੦ ਅਸੂ ੧

ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਗ੍ਰੰਥਕਰਤਾ

ਏਹ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ ਮੈਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾਹੈ ਓਨਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਜਿਨਾਂਨੂੰ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨੇ ਦੀ ਇਛਿਆਹੈ-ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਜੋ ਸੱਚੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਹਨ ਓਹ ਕਰਨਗੇ ਅਰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਸ਼੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰਨਗੇ ॥ ਮੈ ਬਹੁਤੀ ਮੋਟੀ ਬੁਧਵਾਲਾਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਕਮੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਸੋ ਜੋਸਜਣ ਮੈਨੂੰ ਇਨਾਂਘਾਟਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਮਤੀ ਦੇਣਗੇ ਮੈ ਉਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗਾ-ਜਿਸ ਸਜਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਦਾਸਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ-ਜੋ ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ ਮੈ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।

ਦਾਸ--ਭਾਈ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲਾ
ਬਜਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
